

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Навчальний посібник

2022

УДК 343.132 (477) (075)
У63

Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 5 від 21 грудня 2022 р.)

Рецензенти:

Арешонков В. В. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

Цехан Д. М. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія»

Авторський колектив:

канд. юрид. наук, доц. **М. С. Городецька**

докт. юрид. наук, проф. **Т. О. Лоскутов**

канд. юрид. наук, доц. **Д. О. Пилипенко**

канд. юрид. наук **М. М. Потоцький**

Учасники кримінального провадження : навчальний посібник / Марина Сергіївна Городецька, Тимур Олександрович Лоскутов, Пилипенко Дмитро Олексійович, Мирослав Михайлович Потоцький. Кривий Ріг: КННІ, 2022. 102 с.

У навчальному посібнику розглянуті питання щодо учасників кримінального провадження залежно від виконуваної ними кримінальної процесуальної функції: учасники, які виконують функцію обвинувачення; учасники, які виконують функцію захисту; учасники, які виконують додаткову (сприяючу) функцію; учасники, які виконують функцію правосуддя та судового контролю.

Навчальний посібник розрахований для працівників органів внутрішніх справ, викладачів, ад'юнктів (аспірантів), курсантів та студентів навчальних закладів юридичного профілю.

ЗМІСТ

Передмова	4
Перелік умовних скорочень	5
Тема 1. Учасники кримінального провадження, які виконують функцію обвинувачення	6
Тема 2. Учасники кримінального провадження, які виконують функцію захисту	32
Тема 3. Учасники кримінального провадження, які виконують додаткову (сприяючу) функцію	58
Тема 4. Учасники кримінального провадження, які виконують функцію судового контролю та правосуддя	86

ПЕРЕДМОВА

Підготовка навчального посібника «Учасники кримінального провадження» обумовлена постійним удосконаленням положень кримінального процесуального законодавства України у частині правової регламентації кола учасників кримінального провадження.

Підготовка висококваліфікованих співробітників правоохоронних та судових органів у сфері кримінального провадження неможливо уявити без набуття знань щодо учасників кримінального провадження. Засвоєння навчального матеріалу щодо учасників кримінального провадження є основою для оволодіння усієї системи кримінального провадження.

Навчальний посібник призначений забезпечити навчальну дисципліну «Учасники кримінального провадження» методичним матеріалом, який покликаний сприяти вивченню особливостей взяття участі різних суб'єктів під час кримінальної процесуальної діяльності.

Навчальний посібник змістовно складається з таких 4 тем: учасники кримінального провадження, які виконують функцію обвинувачення; учасники кримінального провадження, які виконують функцію захисту; учасники кримінального провадження, які виконують додаткову (сприяючу) функцію; учасники кримінального провадження, які виконують функцію судового контролю та правосуддя. Ці теми щодо учасників кримінального провадження викладені з урахуванням результатів останніх досліджень у сфері кримінального процесу, відповідно до чинних кримінальних процесуальних норм, практики органів досудового розслідування та судових органів на національному та міжнародному рівнях.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини

ст. – стаття

ч. – частина

п. – пункт

ТЕМА 1

УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ФУНКЦІЮ ОБВИНУВАЧЕННЯ

До учасників кримінального провадження, які виконують функцію обвинувачення належать: *прокурор, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, слідчий, дізнавач, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, встановлених Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК).*

Прокурор – є учасником кримінального провадження, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, доводить перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Прокурор – це особа, яка обіймає посаду, яка передбачена у статті 15 Закону України «Про прокуратуру». Прокурор діє лише у межах своїх повноважень.

До повноважень прокурора слід віднести:

- 1) за наявності підстав, передбачених кримінальним процесуальним законом починати досудове розслідування;
- 2) здійснювати повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення;
- 3) прокурор уповноважений мати доступ до матеріалів досудового розслідування та інших даних, які мають відношення до проведення досудового кримінального провадження;
- 4) здійснювати доручення органу досудового розслідування щодо початку досудового розслідування;

5) у прямо передбачених КПК випадках приймати рішення, які стосуються кримінального провадження, у тому числі щодо продовження строків проведення розслідування та закриття кримінального провадження;

6) за наявності даних, які можуть свідчити про те, що рішення слідчого є необґрунтованими та незаконними – скасовувати їх;

7) у випадках, визначених КПК, подавати слідчому судді клопотання про здійснення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій (та інших процесуальних дій), а також погоджувати чи відмовляти у погодженні вищевказаних клопотань слідчого до слідчого судді.

8) у разі неефективності здійснення досудового розслідування а також при наявності підстав, визначених у КПК, для відводу слідчого від проведення розслідування – виносити на розгляд питання перед керівником органу досудового розслідування щодо відсторонення слідчого від розслідування кримінального правопорушення та заміни його іншим слідчим;

Ефективне розслідування – має в принципі призвести до встановлення фактів у справі та встановлення і покарання винних осіб. Це не є обов'язком досягнення результату, але обов'язком вжиття заходів. Державні органи повинні вживати усіх розумних і доступних їм заходів для збереження доказів, що стосуються події, включаючи показання свідків, висновки судових експертиз тощо. Будь-які недоліки розслідування, які підривають його здатність до встановлення причин заподіяння ушкоджень або винних осіб, ставлять під сумнів дотримання цього стандарту та вимог оперативності й розумної швидкості, які також передбачаються у цьому контексті. (Євген Петренко проти України, заява 55749/08); Суд нагадує, що для того, щоб розслідування могло вважатися ефективним, воно має призвести до встановлення і покарання винних осіб. Це не є обов'язком досягнення результату, але є обов'язком вжиття заходів. Розслідування, яке проводиться безстороннім органом влади, та яке є швидким, ретельним та відкритим для родичів померлої особи, має вважатися ефективним (Чумак проти України,

заява 44529/09); органи державної влади повинні були вжити всіх заходів для отримання доказів, які стосуються справи. Недоліки у розслідуванні, які підривають його здатність встановити причину смерті або винних осіб, можуть суперечити такому стандарту (Муравська проти України, заява 249/03) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

9) прокурор має право проводити у визначеному кримінальним процесуальним законом порядку слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії а також здійснювати доручення на проведення у визначний строк гласних і негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій органу досудового розслідування, слідчому, брати у них участь чи надавати вказівки щодо процесу їх проведення.

10) у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законом пред'являти цивільний позов в інтересах громадян, які через скрутне матеріальне становище, поважний вік, недосягнення повноліття чи за станом здоров'я не в змозі самостійно здійснювати захист своїх прав і свобод;

11) у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законом пред'являти цивільний позов в інтересах держави;

12) здійснювати доручення на проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам;

13) складати клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, обвинувальний акт;

14) прокурор має право звертатись до суду зі складеним обвинувальним актом, клопотанням про застосування до особи примусових заходів виховного чи медичного характеру, а також за наявності підстав, визначених законом, звертатись до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

15) погоджувати чи відмовляти у погодженні клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру, обвинувального акта;

16) змінювати клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру та обвинувальний акт, які складені слідчим;

17) звертатись у порядку, визначеному КПК, з клопотанням про міжнародну правову допомогу чи передання кримінального провадження, а також затверджувати запит органу досудового розслідування з вищевказаних питань;

18) прокурор має право на підтримання державного обвинувачення у судовому органі, змінювати обвинувачення чи висувати додаткове обвинувачення, а також здійснити відмову від підтримання державного обвинувачення;

19) перевірка документів органу досудового розслідування, які стосуються екстрадиції особи, перед направленням їх прокурору вищого рівня.

20) повертати документи про здійснення екстрадиції відповідному органу з письмовими зауваженнями за наявності даних, які свідчать про їх недостатню обґрунтованість чи відповідність вимогам чинних нормативно-правових актів;

21) при наявності запиту відповідного органу влади іноземної держави – самостійно здійснювати процесуальні дії з метою екстрадиції. Також прокурор має право доручати відповідним органам досудового розслідування вчинювати дії, направлені на встановлення місцезнаходження та затримання осіб, щодо яких є підозра у вчиненні кримінального правопорушення за межами України;

22) доручати виконання відповідного запиту іншої країни про міжнародну правову допомогу чи перейняття досудового кримінального провадження відповідному органу досудового розслідування.

23) здійснювати перевірку законності та «якості» проведення процесуальних дій та перевіряти об'єктивність і всебічність розслідування в цілому у перейнятому кримінальному провадженні.

24) здійснювати оскарження судових рішень у визначеному законом порядку.

Право на оскарження в юридичних справах (*обмеження*) – Суд вважає прийнятним, зокрема, те, що у деяких країнах підсудний, який бажає оскаржити рішення суду, інколи повинен отримати на це дозвіл. Однак принципом усталеної практики є те, що будь-які обмеження права на перегляд, що містяться у національному законодавстві, мають за аналогією з правом на доступ до суду, який закріплено пунктом 1 статті 6 Конвенції, переслідувати законну мету та не порушувати саму суть цього права (Гурепка проти України, заява 61406/00) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

25) здійснювати інші повноваження, передбачені кримінальним процесуальним законом.

Незалежно від участі Генерального прокурора, його заступників, керівників прокуратур області у судовому провадженні, вищевказані посадові особи мають право на подання касаційної чи апеляційної скарги, заяви про перегляд за виключними чи нововиявленими обставинами.

Вищевказані посадові особи можуть доповнювати, змінювати або відмовитись від касаційної чи апеляційної скарг, заяви про перегляд певного рішення за виключними чи нововиявленими обставинами, внесених ними або прокурорами прокуратур нижчого рівня.

Прокурори органу прокуратури вищого рівня мають право брати участь у судових розглядах з перегляду судових рішень в касаційному та апеляційному порядках, за нововиявленими або виключними обставинами.

Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), керівники прокуратур області, їх заступники своїм обґрунтованим рішенням можуть доручити проведення відповідного досудового кримінального

провадження будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування.

Дане право поширюється й на доручення проведення досудового розслідування слідчому підрозділу вищої ланки в межах одного органу, однак виключно у разі, коли розслідування проводилось неефективно або наявні обставини, які роблять неможливим функціонування певного органу досудового розслідування чи здійснення таким органом розслідування в умовах воєнного стану.

У разі, якщо досудове розслідування проводиться неефективно, або наявні обставини, які унеможливають функціонування конкретного органу досудового розслідування чи здійснення ним досудового кримінального провадження в умовах воєнного стану – Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), його перший заступник, заступники мають право доручити іншому органу досудового розслідування проведення досудового кримінального провадження кримінальних правопорушень, які віднесені до підслідності Бюро економічної безпеки України. Вищезазначені посадові особи мають право доручати Бюро економічної безпеки України проведення розслідування кримінальних проступків і злочинів, віднесених до підслідності інших органів, уповноважених проводити досудове розслідування.

КПК містить заборону на доручення щодо проведення досудового кримінального провадження кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України, іншим органам досудового розслідування. Винятком з цього правила може слугувати лише наявність об'єктивних обставин, які унеможливають повноцінне виконання функцій Національним антикорупційним бюро України чи проведення ним розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.

Виключно керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Генеральний прокурор (особа, яка виконує обов'язки Генерального прокурора) мають право доручити проведення відповідного досудового

розслідування іншому органу досудового розслідування при наявності об'єктивних умов, які вказують на неможливість функціонування Національного антикорупційного бюро України чи проведення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану.

КПК містить заборону на доручення щодо проведення розслідування кримінального правопорушення, вчиненого народним депутатом України, іншим органам, уповноваженим на проведення досудового розслідування. Винятками з цього правила є Національне антикорупційне бюро України та центральний апарат Державного бюро розслідувань відповідно до їх підслідності.

Незаконні та необґрунтовані постанови слідчих і прокурорів можуть бути скасовані у межах строків досудового розслідування Генеральним прокурором, керівниками обласних прокуратур, керівниками окружних прокуратур, їх першими заступниками та заступниками у рамках нагляду за дотримання законності під час проведення досудового розслідування.

Генеральним прокурором (особою, яка виконує обов'язки Генерального прокурора), керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури можуть бути скасовані необґрунтовані та незаконні рішення детективів Національного антикорупційного бюро України. Про скасування таких рішень (постанов) обов'язково повідомляється прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.

Після початку досудового розслідування, керівник органу прокуратури самостійно визначає прокурора, який здійснюватиме повноваження прокурора у кримінальному провадженні. У разі об'єктивної необхідності керівник органу прокуратури може визначити групу прокурорів для конкретного кримінального провадження. Також призначається старший групи прокурорів, який має керувати діями інших прокурорів.

Частина четверта та п'ята статті 36, частина третя статті 313, частина друга статті 341 КПК передбачають випадки, коли повноваження прокурора

у кримінальному провадженні можуть виконуватись іншим прокурором. За загальним правилом, з самого початку кримінального провадження та до його завершення прокурор здійснює свої повноваження незмінно.

Керівник органу прокуратури може покласти виконання повноважень прокурора на іншого прокурора у разі, якщо призначений прокурор, який виконує повноваження прокурора у кримінальному провадженні, не може їх здійснювати через тяжку хворобу, звільнення з органу прокуратури, задоволення заяви про його відвід або з іншої суттєвої причини, яка робить неможливим виконання його обов'язків у кримінальному провадженні.

Як виняток, у разі неефективного здійснення прокурором нагляду за дотриманням законності під час здійснення досудового кримінального провадження, керівник органу прокуратури може покласти виконання повноважень цього прокурора на іншого прокурора даного органу прокуратури.

Керівник органу досудового розслідування – це учасник кримінального провадження, який організовує досудове розслідування.

У КПК надається перелік посадових осіб, які є керівниками органу досудового розслідування.

Так, керівником органу досудового розслідування є:

- 1) начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції;
- 2) начальник органу безпеки та заступники вищевказаних посадових осіб, які діють у межах своїх повноважень;
- 3) перший заступник або заступник Директора Державного бюро розслідувань;
- 4) заступник директора територіального управління Державного бюро розслідувань;
- 5) керівник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу органу Державного бюро розслідувань;

- б) керівник Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів органу Бюро економічної безпеки України;
- 7) керівник Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, а також заступники вищевказаних посадових осіб, які діють у межах своїх повноважень.

Керівник органу досудового розслідування має право:

- 1) у випадку допущення слідчим порушення вимог чинного законодавства вживати заходів щодо їх усунення;
- 2) керівник органу досудового розслідування визначає слідчого, який безпосередньо буде здійснювати досудове розслідування.
- 3) у разі, якщо досудове розслідування здійснюється слідчою групою – керівник органу досудового розслідування визначає старшого слідчої групи. Старший слідчої групи керує процесуальними діями інших слідчих – членів слідчої групи;
- 4) ознайомлюватись з матеріалами досудового розслідування;
- 5) давати вказівки слідчому, який проводить досудове розслідування, у письмовому вигляді. Дані вказівки не мають суперечити рішенням та вказівкам прокурора;
- б) з власної ініціативи відсторонити слідчого від проведення досудового розслідування. Також відсторонення слідчого може відбутись за ініціативою прокурора. Відсторонення оформлюється вмотивованою постановою. В такому разі, про відсторонення повідомляється прокурор та призначається інший слідчий, за наявності підстав, визначених кримінальним процесуальним законом, для здійснення його відводу або у разі, якщо досудове розслідування проводилось неефективно;
- 7) здійснювати погодження щодо проведення слідчих (розшукових) дій та у визначених кримінальним процесуальним законом випадках продовжувати строк їх проведення;

- 8) керівник органу досудового розслідування має право самостійно проводити досудове розслідування. В такому разі він користується правами слідчого;
- 9) керівник органу досудового розслідування здійснює інші повноваження, які передбачені кримінальним процесуальним законом.

Прокурор може надавати письмові доручення та вказівки керівнику органу досудового розслідування. Вказівки та доручення, які надійшли у письмовій формі є обов'язковими для виконання керівником органу досудового розслідування. Невиконання вищезгаданих вказівок, які надійшли у порядку, встановленому КПК, тягнуть за собою передбаченому законом відповідальність.

Під час дії воєнного стану міжвідомчі слідчі групи можуть утворюватись вмотивованою постановою керівника органу досудового розслідування. Дана постанова має бути погоджена з керівниками відповідних органів досудового розслідування. В такому випадку керівник органу досудового розслідування може визначати у складі міжвідомчої слідчої групи старшого слідчого, який керуватиме діями інших слідчих.

Керівник органу дізнання – це учасник кримінального провадження, який організовує дізнання.

Керівником органу дізнання є:

- 1) начальник підрозділу дізнання органу Національної поліції;
- 2) начальник підрозділу дізнання органу безпеки;
- 3) начальник підрозділу дізнання Бюро економічної безпеки України;
- 4) начальник підрозділу дізнання Державного бюро розслідувань;
- 5) начальник підрозділу дізнання Національного антикорупційного бюро України;

За відсутності підрозділу дізнання, керівником органу дізнання є керівник органу досудового розслідування.

Керівник органу дізнання має право:

- 1) ознайомлюватись з матеріалами дізнання;

- 2) давати дізнавачу письмові вказівки. Дані вказівки не повинні суперечити рішенням та вказівкам прокурора;
- 3) призначати дізнавача, який буде здійснювати дізнання;
- 4) при допущенні дізнавачем порушень вимог законодавства – вживати заходів для їх усунення;
- 5) з власної ініціативи відсторонювати дізнавача від проведення дізнання. Також відсторонення дізнавача може відбутись за ініціативою прокурора. Відсторонення оформлюється вмотивованою постановою. В такому разі призначається інший дізнавач, за наявності підстав, визначених кримінальним процесуальним законом, для здійснення його відводу (самовідводу) або у разі, якщо дізнання проводилось неефективно;
- б) керівник органу дізнання здійснює інші повноваження, передбачені кримінальним процесуальним законом.

Слідчий – це учасник кримінального провадження, який здійснює досудове розслідування під процесуальним керівництвом прокурора.

Слідчий має право:

- 1) за наявності підстав, передбачених кримінальним процесуальним законом, починати досудове розслідування;
- 2) здійснювати доручення на проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій визначеним оперативним підрозділам;
- 3) самостійно проводити гласні та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законом;
- 4) за погодженням з прокурором звертатися до слідчого судді з клопотанням про застосування відповідних заходів забезпечення кримінального провадження, проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій;
- 5) приймати рішення про закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених кримінальним процесуальним законом;

- б) повідомляти особі про підозру. Повідомити особі про підозру можна лише за погодженням з прокурором;
- 7) за результатами проведеного розслідування слідчий складає обвинувальний акт або клопотання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру. Обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру затверджує прокурор;
- 8) слідчий здійснює інші повноваження, передбачені кримінальним процесуальним законом.

Якщо прокурор відмовив слідчому у погодженні клопотання до слідчого судді про проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження слідчий може стосовно цього питання звернутись до керівника органу досудового розслідування. Останній, після вивчення даного клопотання за необхідності ініціює розгляд викладених у ньому питань перед прокурором вищого рівня. У прокурора вищого рівня є три дні для вирішення вищевказаних питань.

Усі органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, службові особи, інші фізичні особи мають обов'язок виконувати вимоги та процесуальні рішення слідчого. Відповідно до КПК слідчий є посадовою особою, яка у своїй процесуальній діяльності є самостійною. Втручання у діяльність слідчого осіб, які не мають на це законних повноважень заборонено законом.

Слідчий несе передбачену законом відповідальність за невиконання законних доручень і вказівок прокурора які надані у порядку, встановленому КПК. Кримінальний процесуальний закон містить обов'язок виконання для слідчого доручень та вказівок прокурора, які надаються у письмовій формі. За законність та своєчасність здійснення процесуальних дій слідчий несе персональну відповідальність.

Дізнавач – це учасник кримінального провадження, який здійснює дізнання під процесуальним керівництвом прокурора. При здійсненні

дiзнання у кримiнальному провадженнi дiзнавач користується правами слiдчого.

Дiзнавачем є:

- 1) службова особа пiдроздiлу дiзнання органу Нацiональної полiцiї;
- 2) службова особа пiдроздiлу дiзнання органу безпеки;
- 3) службова особа пiдроздiлу дiзнання органу Бiро економiчної безпеки України;
- 4) службова особа пiдроздiлу дiзнання органу Державного бiро розслiдувань;
- 5) службова особа пiдроздiлу дiзнання Нацiонального антикорупцiйного бiро України;
- б) у випадках, визначених кримiнальним процесуальним законом – уповноважена особа iншого пiдроздiлу вищевказаних органiв, якi мають право в межах своєї компетенцiї, здiйснювати досудове розслiдування кримiнальних проступкiв

Дiзнавач уповноважений:

- 1) за наявностi законних пiдстав починати дiзнання;
- 2) здiйснювати доручення на проведення гласних i негласних слiдчих (розшукових) дiй вiдповiдним оперативним пiдроздiлам;
- 3) за погодженням з прокурором звертатись з вiдповiдним клопотанням до слiдчого суддi про проведення гласних та негласних слiдчих (розшукових) дiй, застосування заходiв забезпечення кримiнального провадження;
- 4) у випадках, встановлених кримiнальним процесуальним законом проводити огляд мiсця подiї;
- 5) у визначених законом випадках проводити гласнi та негласнi слiдчi (розшуковi) дiї;
- б) проводити опитування осiб, обшук затриманих осiб, здiйснювати огляд мiсця подiї;

- 7) здійснювати вилучення знарядь та засобів вчинення правопорушення.
Вилучати речі і документи, які є безпосереднім предметом кримінального проступку або виявлені під час затримання;
- 8) повідомляти особі про підозру у вчиненні кримінального проступку.
Повідомити особі про підозру можна лише за погодженням з прокурором;
- 9) за результатами проведеного дізнання скласти клопотання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру, обвинувальний акт. Дані документи обов'язково має затвердити прокурор;
- 10) за наявності законних підстав приймати рішення про закриття кримінального провадження;
- 11) приймати інші процесуальні рішення та здійснювати інші повноваження, передбачені кримінальним процесуальним законом.

Вказівки та доручення прокурора, які надають у письмовій формі є обов'язковими для виконання дізнавачем. Дізнавач несе передбачену законом відповідальність за невиконання законних доручень і вказівок прокурора які надані у порядку, встановленому КПК.

Усі органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, службові особи, інші фізичні особи мають обов'язок виконувати вимоги та процесуальні рішення дізнавача. Відповідно до КПК дізнавач є посадовою особою, яка у своїй процесуальній діяльності є самостійною. Втручання у діяльність дізнавача осіб, які не мають на те законних повноважень заборонено законом. За законність та своєчасність здійснення дізнання дізнавач несе персональну відповідальність.

Потерпілий – це учасник кримінального провадження, яким може бути:

- 1) фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової, фізичної чи моральної шкоди;

- 2) юридична особа, якій кримінальним правопорушенням спричинено майнової шкоди;
- 3) адміністратор за випуском облігацій, який у відповідності до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» здійснює діяльність в інтересах власників облігацій, яким завдано майнової шкоди відповідним кримінальним правопорушенням.

Особа, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення має вручити потерпілому пам'ятку про його процесуальні права та обов'язки.

Однак потерпілим може бути не виключно заявник. Потерпілим є також особа, якій спричинено шкоду фактом вчинення кримінального правопорушення та яка після початку здійснення кримінального провадження подала відповідну заяву про залучення її як потерпілого.

З моменту подання особою заяви про залучення її до провадження як потерпілого або подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення у особи виникають права і обов'язки як потерпілого.

Особа, якій завдано моральну шкоду як представнику певної частини суспільства чи юридичної особи не може бути потерпілим у кримінальному провадженні.

Слідчим або прокурором може бути відмовлено особі у визнанні її як потерпілим у разі, якщо є достатні і очевидні підстави вважати, що повідомлення про відповідне правопорушення чи заява про залучення до провадження як потерпілого подана особою, якій не завдано відповідного виду шкоди. Рішення про відмову у визнанні потерпілим оформлюється слідчим, прокурором у вигляді вмотивованої постанови.

Постанова про відмову у визнанні потерпілим може бути оскаржена слідчому судді.

У разі, коли особа перебуває у стані, який унеможливорює подання нею відповідної заяви або якщо внаслідок вчинення кримінального правопорушення настала смерть особи положення кримінального

процесуального закону щодо потерпілого поширюються на близьких родичів цієї особи чи членів її сім'ї. За загальним правилом потерпілим визнається одна особа серед близьких родичів, яка подала відповідну заяву про залучення її до кримінального провадження як потерпілого. Також на підставі відповідного клопотання декількох осіб може бути визнано потерпілими.

У разі, якщо особа не подала заяву про залучення її як потерпілого або про вчинення щодо неї кримінального правопорушення, то прокурор, слідчий чи суд не мають права визнавати її потерпілим якщо особа проти цього заперечує. Визнання потерпілим можливе лише за добровільної згоди особи. Якщо добровільна згода відсутня, таку особу, за необхідності, можна залучити до кримінального провадження у якості свідка.

У разі, коли особа, яка перебувала у стані, що унеможлиблював подання нею заяви про вчинення кримінального правопорушення, набуде здатності користуватися своїми права (одужання тощо), вона може подати заяву про залучення її до кримінального провадження як потерпілого.

Вищевказані положення не поширюються на кримінальні провадження у формі приватного обвинувачення.

Протягом кримінального провадження потерпілий має право:

- 1) надавати інформацію, яка має доказове значення слідчому, прокурору, суду;
- 2) заявляти клопотання та відводи;
- 3) бути повідомленим про свої обов'язки та права, передбачені кримінальним процесуальним законом;
- 4) бути повідомленим про суть підозри та обвинувачення;
- 5) бути повідомленим про обрання, скасування чи зміну заходів забезпечення кримінального провадження щодо підозрюваного;
- 6) бути повідомленим про закінчення досудового розслідування;
- 7) мати представника. В будь-який момент потерпілий може відмовитись від послуг представника;

- 8) надавати показання чи пояснення. В будь-який момент потерпілий має право відмовитись від надання показань чи пояснень;
- 9) потерпілий має право на забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, майна, житла;
- 10) надавати показання чи пояснення будь-якою мовою, якою вільно воліє;
- 11) за необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави;
- 12) потерпілий має право вимагати відшкодування шкоди, яка йому завдана кримінальним правопорушенням;
- 13) у визначеному кримінальним процесуальним законом порядку ознайомлюватись з матеріалами, які мають відношення до вчиненого щодо нього кримінального правопорушення;
- 14) відповідно до ст. 290 КПК ознайомлюватись з матеріалами досудового розслідування після їх відкриття;
- 15) у разі закриття кримінального провадження потерпілий має право на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо мають відношення до вчиненого щодо нього кримінального правопорушення;
- 16) має право на отримання письмових повідомлень та копій процесуальних документів у визначених кримінальним процесуальним законом випадках;
- 17) оскаржувати дії чи бездіяльність, процесуальні рішення прокурора, слідчого, слідчого судді, суду у визначеному кримінальним процесуальним законом порядку;
- 18) використовувати технічні засоби фіксації при проведенні процесуальних дій у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законом. Потерпілому може бути заборонено застосування технічних засобів на певній стадії кримінального процесу виключно з метою нерозголошення відомостей, які містять

охоронювану законом таємницю або відомостей, які стосуються інтимного життя особи. Про заборону вноситься вмотивована постанова/ухвала (слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом);

- 19) користуватися іншими правами, які передбачені кримінальним процесуальним законом.

Під час досудового розслідування потерпілий має право:

- 1) на визнання його потерпілим;
- 2) заява про кримінальне правопорушення, яка подана «потерпілим», має бути негайно прийнята та зареєстрована;
- 3) подавати доказову інформацію, яка підтверджує відомості, викладені у заяві про вчинення кримінального правопорушення;
- 4) після закінчення досудового розслідування отримувати копії документів, які прямо стосуються вчиненого щодо потерпілого кримінального правопорушення;
- 5) отримати від державного органу, до якого було подано заяву про вчинення кримінального правопорушення, документ, який підтверджує її реєстрацію та прийняття;
- 6) брати участь у процесуальних та слідчих (розшукових) діях. Під час проведення даних процесуальних дій подавати зауваження та заперечення, ставити запитання. Дані положення заносяться до протоколу;
- 7) ознайомлюватись з протоколами процесуальних та слідчих (розшукових) дій, у яких потерпілий брав участь.

Під час судового провадження в будь-якій інстанції потерпілий має право:

- 1) брати безпосередню участь у судовому розгляді;
- 2) бути вчасно повідомленим про місце та час проведення судового розгляду;
- 3) у разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення, самостійно підтримувати обвинувачення у суді;

- 4) під час перевірки доказів у судовому засіданні брати безпосередню у цьому участь;
- 5) ознайомлюватись з технічним записом судового засідання кримінального провадження в суді, з судовими рішеннями, журналом судового засідання;
- б) висловлювати свою особисту думку під час вирішення питання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру, а також під час вирішення питання про призначення покарання обвинуваченому;
- 7) оскаржувати у визначеному законом порядку судові рішення.

У випадку, якщо потерпілим є адміністратор за випуском облігацій, його відмова від укладення угоди про примирення, обвинувачення, касаційної чи апеляційної скарги можлива лише за згодою зборів власників облігацій. Дана згода має бути отримана відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

За загальним правилом примирення між потерпілим та підозрюваним/обвинуваченим є підставою для закриття кримінального провадження. На кожній стадії кримінального процесу потерпілий може примиритись з підозрюваним/обвинуваченим та укласти угоду про примирення.

Під час кримінального провадження потерпілий зобов'язаний:

- 1) не здійснювати перешкод щодо встановлення обставин вчинення кримінального проступку чи злочину;
- 2) своєчасно прибувати за викликом до прокурора, слідчого, суду, слідчого судді. У разі, якщо потерпілий не може своєчасно прибути за викликом, він має своєчасно повідомити про причини;
- 3) не розголошувати відомості, які стали відомі йому під час проведення кримінального провадження, без дозволу слідчого/прокурора, а також відомостей, які становлять охоронювану законом таємницю.

Представник потерпілого – це особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником.

Що стосується юридичної особи, то представником юридичної особи, яка є потерпілим є її керівник або інша особа, яка уповноважена законом чи установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю, а також особа, яка може бути захисником у кримінальному провадженні.

Повноваження представника потерпілого підтверджуються:

- 1) довіреністю. Дані положення застосовуються, якщо представником потерпілого є працівник юридичної особи;
- 2) документами, які визначення у ст. 50 КПК. Дані положення застосовуються, якщо представником потерпілого є захисник;
- 3) копією установчих документів. Дані положення застосовуються, якщо представником потерпілого є керівник юридичної особи або інша особа, яка уповноважена установчими документами чи законом.

За загальним правилом представник користується усіма правами потерпілого. Виключенням з цього правила є процесуальні права, реалізувати які може безпосередньо потерпілий та не можуть бути доручені представнику.

Законний представник потерпілого – це опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний.

У тому разі, якщо потерпілим є неповнолітня особа, до участі у кримінальному провадженні обов'язково залучається її законний представник. Дані положення поширюють також на випадок, якщо потерпілим є особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною.

Положення статті 44 КПК регулюють питання участі законного представника підозрюваного/обвинуваченого у кримінальному провадженні.

ЗАПИТАННЯ

1. Як можна визначити поняття прокурора та його повноваження у кримінальному провадженні?
2. Як можна визначити поняття керівник органу досудового розслідування та його повноваження у кримінальному провадженні?
3. Як можна визначити поняття керівника органу дізнання та його повноваження у кримінальному провадженні?
4. Як можна визначити поняття слідчий та його повноваження у кримінальному провадженні?
5. Як можна визначити поняття дізнавач та його повноваження у кримінальному провадженні?
6. Як можна визначити поняття потерпілий та його права і обов'язки у кримінальному провадженні?
7. Як можна визначити поняття представник потерпілого та його права і обов'язки у кримінальному провадженні?
8. Як можна визначити поняття законний представник потерпілого та його права і обов'язки у кримінальному провадженні?

ЗАВДАННЯ

1. Скласти порівняльну таблицю: 1) підстава участі суб'єкта кримінального провадження; 2) часові межі участі суб'єкта під час кримінального провадження.

ЗАДАЧІ

1. Коробова було доставлено до лікарні з пораненням, проникаючим до черевної порожнини. Не дивлячись на надану йому медичну допомогу, він помер від отриманих тілесних пошкоджень. Перед смертю він розповів лікарю обставини спричинення йому тілесних ушкоджень. У хворого

Жаркова був телефон з функцією аудіозапису і він записав розповідь Коробова. Потім флешку з записом було передано слідчому.

Чи мають доказове значення показання лікаря? Чи має флешка з записом доказове значення? До якого виду джерел відноситься.

Оцініть за критеріями належності, достовірності, допустимості.

2. Слідчий під час огляду місця події прийняв рішення щодо вилучення вантажного автомобіля та транспортної накладної, у якій містилась інформація про те, що даний автомобіль вирушив з промислового підприємства завантажений хімічними відходами. Які подальші дії та рішення слідчого по вилученню та зберіганню вказаних об'єктів? (Яким чином має транспортуватися та зберігатися вилучений автомобіль та вилучена накладна? До яких процесуальних джерел вони відносяться? Який строк їх зберігання? Які рішення щодо подальшого зберігання мають бути прийняті слідчим?)

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні виконують:

1. Тільки прокурор міста (району)
2. Тільки керівники прокуратури
3. Керівники, старші прокурори та прокурори прокуратур
4. Будь-який працівник прокуратури

2. Службова особа прокуратури вступає у конкретне кримінальне провадження

1. За власною ініціативою службової особи
2. За вказівкою керівника відповідного органу прокуратури
3. За постановою керівника відповідного органу прокуратури
4. За вказівкою прокуратури вищого рівня

3. Повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні визначена службова особа здійснює:

1. Тільки на етапі досудового розслідування
2. Тільки у судовому засіданні
3. Тільки у судовому провадженні
4. З початку до завершення кримінального провадження

4. Юридичною підставою для провадження досудового розслідування є:

1. Заява потерпілої особи
2. Власна ініціатива слідчого
3. Внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань
4. Вказівка прокурора

5. Досудове слідство не можуть проводити:

1. Слідчий
2. Керівник органу досудового розслідування
3. Прокурор
4. Слідчий суддя

6. У досудовому розслідуванні прокурор:

1. Контролює діяльність слідчого
2. Здійснює нагляд у формі процесуального керівництва
3. Проводить особисто розслідування у повному обсязі
4. Підтримує державне обвинувачення

7. В який строк після подання заяви про кримінальне правопорушення повинно бути прийняте рішення?

1. Не пізніше 24 годин
2. 3 дні
3. 7 днів
4. 10 днів

8. Хто має право вносити відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань?

1. Будь-яка посадова особа правоохоронного органу
2. Тільки слідчий
3. Тільки прокурор
4. Слідчий або прокурор

9. Чи може прокурор вносити відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань?

1. Так, може
2. Ні, не може
3. Може лише у випадку, якщо сам буде здійснювати досудове розслідування
4. Може за дозволом вищестоящего прокурора

10. Чи повинен слідчий повідомляти прокурора про початок досудового розслідування?

1. Повинен невідкладно повідомити у письмовій або усній формі
2. Повинен невідкладно повідомити лише у письмовій формі
3. Не повинен повідомляти
4. Може повідомити на свій розсуд

КЛЮЧІ
для опрацювання результатів тестування

№ теми	Номери тестових завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1	3	1	4	2	3	4	3	1	3	1

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Вапнярчук В. Суб'єкти кримінального процесуального доказування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 160-168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2014_1_18
2. Кавун Д. Ю. Владні суб'єкти досудового розслідування в механізмі забезпечення прав і законних інтересів потерпілого (фізичної особи). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2016. Вип. 19. С. 144-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2016_19_39
3. Крукевич О. Неповнолітні потерпілі як учасники кримінального процесу. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 2. С. 177-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2015_2_35
4. Луцик В., Ніколайчук Г. Процесуальний статус прокурора у кримінальному судовому провадженні ФРН. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 175-179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_8_35
5. Попович О. Суб'єкти процесуального керівництва на стадії досудового розслідування в кримінальному процесі Франції. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 3. С. 79-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2013_3_15
6. Садова Т.В. Учасники кримінального провадження, що здійснюють функцію обвинувачення в кримінальному провадженні України і Польщі. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 2. С. 104-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2016_2_25

7. Сольонова О. О. Процесуальний статус потерпілого: проблемні питання та шляхи вдосконалення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 139-145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2015_1_17

8. Черноус Ю. М. Суб'єкти міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 193-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2013_1_63

9. Шарнін А. В. Суб'єкти організації діяльності органів досудового розслідування МВС України. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 230-235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_4_41

10. Юсупов В. В. Суб'єкти доказування у кримінальному процесі України: проблеми класифікації. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2010. Вип. 4. С. 156-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2010_4_23.

ТЕМА 2

УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ФУНКЦІЮ ЗАХИСТУ

Учасниками кримінального провадження, які виконують функцію захисту є: *підозрюваний, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники.*

Підозрюваний – це учасник кримінального провадження, якому повідомлено про підозру, та особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Також підозрюваним у кримінальному провадженні є особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, в той же час вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений кримінальним процесуальним законом для вручення повідомлень.

Підозрюваний має право:

- 1) вчасно бути повідомленим про свої права, передбачені кримінальним процесуальним законом;
- 2) отримувати роз'яснення своїх процесуальних прав;
- 3) знати сутність висунутої йому підозри;
- 4) у будь-який час відмовитись відповідати на питання та взагалі нічого не говорити з приводу підозри у вчиненні кримінального правопорушення чи обвинувачення;

Право не свідчити проти себе – сторона обвинувачення в кримінальній справі, намагаючись довести свою версію щодо обвинуваченого, не може використовувати докази, здобуті за допомогою методів примусу чи утиску всупереч волі обвинуваченого (Нечипорук і Йонкало проти України, заява 42310/04) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

- 5) мати захисника на першу вимогу та безперешкодну зустріч з ним в незалежності від часу та доби до першого допиту з дотриманням конфіденційності спілкування;

Право на захист (право на правову допомогу) момент виникнення – вимоги статті 6 можуть також бути застосовними ще до того, як справу передано на розгляд суду, і тією мірою, якою недотримання таких вимог на самому початку може серйозно позначитися на справедливості відповідного судового розгляду. Спосіб застосування пункту 1 і пункту 3(с) статті 6 на етапі слідства залежить від особливостей відповідного провадження та фактів конкретної справи (Шабельник проти України, заява 16404/03); стаття 6 Конвенції – особливо її пункт 3 – може застосовуватися ще до того, як справу передано до суду, якщо та тільки тією мірою, якою справедливість суду може бути підірвана початковим недотриманням її положень (Чопенко проти України, заява 17735/06); Суд постановляє, що для того, щоб право на справедливий судовий розгляд залишалось достатньо «практичним і ефективним», Стаття 6 (1) вимагає, як правило, забезпечення доступу до адвоката з першого допиту підозрюваного поліцією, окрім випадків, коли не доведено, що в світлі конкретних обставин кожної справи існують переконливі причини обмеження цього права (Салдуз проти Туреччини, заява 36391/02) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

- б) після першого допиту мати зустрічі з захисником без обмежень у кількості та часі в будь-який день;

- 7) право на участь захисника у процесуальних діях. підозрюваний має право в будь-який момент відмовитись від участі свого захисника;
- 8) право на отримання правової допомоги за рахунок держави у визначних кримінальних процесуальних випадках;
- 9) вимагати перевірки законності та обґрунтованості затримання;
- 10) надавати показання та пояснення стосовно підозри чи обвинувачення а також в будь-який час відмовитись їх надавати;
- 11) збирати та надавати прокурору, слідчому, суду докази;
- 12) право на термінове повідомлення членів своєї сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про своє затримання, застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та місце свого перебування;
- 13) заявляти відводи учасникам кримінального провадження;
- 14) здійснювати оскарження дій чи бездіяльності, рішень прокурора, слідчого судді, слідчого;
- 15) брати безпосередню участь у проведенні процесуальних дій;
- 16) застосовувати технічні засоби фіксації при проведенні процесуальних дій. Підозрюваному може бути заборонено застосування технічних засобів на певній стадії кримінального провадження виключно з метою нерозголошення відомостей, які містять охоронювану законом таємницю або відомостей, які стосуються інтимного життя особи. Про заборону виноситься вмотивована постанова/ухвала;
- 17) ставити питання, подавати заперечення чи зауваження під час проведення процесуальних дій. Дана інформація обов'язково заноситься до протоколу проведення відповідної процесуальної дії;
- 18) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій;
- 19) заявляти клопотання про забезпечення безпеки щодо себе та членів своєї родини, житла та майна;
- 20) ознайомлюватися з матеріалами досудового кримінального провадження у визначеному законом порядку;

- 21) вимагати відкриття матеріалів відповідно до ст. 290 КПК;
- 22) у разі незаконних рішень, дій чи бездіяльності прокуратури, суду, органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування – вимагати відшкодування завданої шкоди;
- 23) якщо обвинувачення чи підозра не підтвердились – підозрюваний має право на відновлення своєї репутації;
- 24) отримувати письмові повідомлення та копії процесуальних документів;
- 25) користуватися своєю рідною мовою;
- 26) отримувати копії документів своєю рідною мовою чи іншою мовою;
- 27) у визначеному законом порядку користуватись послугами перекладача за рахунок держави;
- 28) підозрюваний також має й інші права, передбачені кримінальним процесуальним законом;

Якщо підозрювана особа є іноземцем і тримається під вартою – вона має право зустрітись з представником консульської чи дипломатичної установи своєї держави. Адміністрація місця ув'язнення має забезпечити дану зустріч.

Підозрюваний зобов'язаний:

- 1) прибувати за викликом до прокурора, слідчого, суду, слідчого судді. У разі, якщо підозрюваний не може своєчасно прибути за викликом, він має заздалегідь повідомити про це;
- 2) у разі підготовки досудової доповіді, підозрюваний зобов'язаний надавати достовірну інформацію органу пробації;
- 3) виконувати законні розпорядження суду, слідчого судді, прокурора, слідчого;
- 4) виконувати обов'язки, покладені на нього заходами забезпечення кримінального провадження.

При повідомленні підозрюваному про його права, йому надається відповідна пам'ятка.

Особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю – є учасником кримінального провадження, стосовно якої за результатами проведеного досудового кримінального провадження існують підстави та настав випадок, передбачені частиною першою статті 276 КПК для повідомлення про підозру, але якій у встановленому порядку не повідомлено про підозру через її смерть.

Обвинувачений (підсудний) – є учасником кримінального провадження, обвинувальний акт щодо якого направлений до суду в порядку, передбаченому ст. 291 КПК.

Обвинувачений має право:

- 1) вчасно бути повідомленим про свої права, передбачені кримінальним процесуальним законом;
- 2) отримувати роз'яснення своїх процесуальних прав;
- 3) знати сутність висунутої йому підозри чи обвинувачення;
- 4) мати захисника на першу вимогу та безперешкодну участь з ним в незалежності від часу та доби до першого допиту з дотриманням конфіденційності спілкування;
- 5) після першого допиту мати зустрічі з захисником без обмежень у кількості та часі в будь-який день;
- 6) право на участь захисника у процесуальних діях. Обвинувачений має право в будь-який момент відмовитись від участі свого захисника;
- 7) право на отримання правової допомоги за рахунок держави у визначеному кримінальним процесуальним законом порядку;
- 8) у будь-який час відмовитись відповідати на питання та взагалі нічого не говорити з приводу підозри у вчиненні кримінального правопорушення чи обвинувачення;

- 9) надавати показання та пояснення стосовно підозри чи обвинувачення а також в будь-який час відмовитись їх надавати;
- 10) вимагати перевірки законності та обґрунтованості затримання;
- 11) право на термінове повідомлення членів своєї сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про своє затримання, застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та місце свого перебування;
- 12) збирати та надавати прокурору, слідчому, суду доказову інформацію;
- 13) брати безпосередню участь у проведенні процесуальних дій;
- 14) застосовувати технічні засоби фіксації при проведенні процесуальних дій. Обвинуваченому може бути заборонено застосування технічних засобів на певній стадії кримінального провадження виключно з метою нерозголошення відомостей, які містять охоронювану законом таємницю або відомостей, які стосуються інтимного життя особи. Про заборону вноситься вмотивована постанова/ухвала;
- 15) ставити питання, подавати заперечення чи зауваження під час проведення процесуальних дій. Дана інформація обов'язково заноситься до протоколу проведення відповідної процесуальної дії;
- 16) ознайомлюватися з матеріалами досудового кримінального провадження у визначеному законом порядку;
- 17) вимагати відкриття матеріалів відповідно до ст. 290 КПК;
- 18) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій;
- 19) заявляти клопотання про забезпечення безпеки щодо себе та членів своєї родини, житла та майна;
- 20) отримувати письмові повідомлення та копії процесуальних документів;
- 21) заявляти відводи;

- 22) у разі незаконних рішень, дій чи бездіяльності прокуратури, суду, органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування – вимагати відшкодування завданої шкоди;
- 23) якщо обвинувачення чи підозра не підтвердились – обвинувачений має право на відновлення своєї репутації;
- 24) користуватися своєю рідною мовою;
- 25) отримувати копії документів своєю рідною мовою чи іншою мовою;
- 26) у визначеному законом порядку користуватись, за необхідності, послугами перекладача за рахунок держави;

Зобов'язання визначати потреби в перекладі – суддя, порадившись із обвинуваченим, має перевірити, чи він потребує послуг перекладача, особливо якщо адвокат-захисник повідомив про труднощі у спілкуванні із обвинуваченим. Суддя має переконатись, що відсутність перекладача не стане на перешкоді повноцінній участі обвинуваченого у судових дебатах, які є для нього вирішально важливими (Кускані проти Сполученого Королівства, заява 32771/96).

- 27) здійснювати оскарження дій чи бездіяльності, рішень прокурора, слідчого судді, слідчого.

Адекватний час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту – підготовка захисту по суті головних обвинувачень може включати проведення з його боку всіх «необхідних заходів». Обвинувачений повинен мати можливість організувати свій захист належним чином і без перешкод можливості викласти суду, який розглядає справу, всі необхідні аргументи захисту і таким чином вплинути на результат провадження (Кан проти Австрії, заява 9300/81); питання адекватності часу та засобів, наданих обвинуваченому, повинно оцінюватися з огляду на обставини кожної конкретної справи (Веренцов проти України, заява 20372/11) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

Обвинувачений також має право:

- 1) здійснювати збирання та подання доказів до суду;
- 2) висловлювати під час судового розгляду свою думку щодо змісту клопотань інших учасників судового провадження;
- 3) наполягати на виклику та допиту свідків зі сторони захисту та обвинувачення та брати участь у цих допитах;
- 4) брати участь у судових дебатах;
- 5) приймати безпосередню участь у підготовці досудової доповіді: надавати відповідну інформацію, ознайомлюватись з текстом, здійснювати уточнення та доповнення. Обвинувачений має право відмовитись від участі у підготовці досудової доповіді;
- 6) отримувати детальне роз'яснення щодо порядку підготовки досудової доповіді;
- 7) ознайомлюватись з технічним записом судового процесу та з журналом судового засідання, надавати стосовно них зауваження;
- 8) оскаржувати судові рішення у визначеному кримінальним процесуальним законом порядку, знати про подані стосовно них скарги чи заяви про перегляд та подавати на них заперечення;

Право на судовий перегляд за власним бажанням – Суд повторює, що ключовою гарантією за п. 4 ст. 5 Конвенції є те, що особа, яка примусово утримується у психіатричному закладі, повинна мати право на судовий перегляд за її власним бажанням. П. 4 ст. 5 Конвенції вимагає в першу чергу наявність незалежного правового засобу, за допомогою якого особа, яка утримується, має можливість постати перед суддею, який визначить законність триваючого утримання. Доступ особи, яка утримується, до судді не має залежати від доброї волі адміністрації закладу, де утримується особа, використовуватись за розсудом керівництва медичного закладу (Горшков проти України, заява 67531/01) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

- 9) обвинувачений також має й інші права, передбачені кримінальним процесуальним законом;

Якщо обвинувачений є іноземцем і тримається під вартою – він має право зустрітись з представником консульської чи дипломатичної установи своєї держави. Адміністрація місця ув'язнення має забезпечити дану зустріч.

Обвинувачений зобов'язаний:

- 1) прибувати за викликом до прокурора, слідчого, суду, слідчого судді. У разі, якщо обвинувачений не може своєчасно прибути за викликом, він має заздалегідь повідомити про це;
- 2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішеннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
- 3) виконувати законні розпорядження суду, слідчого судді, прокурора, слідчого;
- 4) у разі підготовки досудової доповіді, обвинувачений зобов'язаний надавати достовірну інформацію органу пробації;

При повідомленні обвинуваченому про його права, йому надається відповідна пам'ятка.

Виправданий – це обвинувачений, виправдувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили.

Засуджений – це обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили.

Засуджений, виправданий має права обвинуваченого, передбачені у ст. 42 КПК, в обсязі, необхідному для його захисту на відповідній стадії судового розгляду.

Особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, користується правами підозрюваного та обвинуваченого, та реалізовує їх через захисника чи законного представника.

Особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, користується правами підозрюваного та обвинуваченого в обсязі, який визначається ступенем розладу психічної діяльності чи

психічного захворювання відповідно до висновку судово-психіатричної експертизи, та здійснює їх через захисника, законного представника.

Захисник – це учасник кримінального процесу, який є адвокатом та здійснює захист:

- 1) підозрюваного;
- 2) обвинуваченого;
- 3) засудженого;
- 4) виправданого;
- 5) особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру, але не повідомлено у зв'язку з її смертю;
- 6) особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію);
- 7) особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування;

Варто вказати, що захисником не може бути адвокат, відомості про якого відсутні в Єдиному реєстрі адвокатів України а також адвокат, стосовно якого у вищевказаному реєстрі розміщені відомості про зупинення чи припинення права щодо заняття адвокатською діяльністю.

Проведення відповідних процесуальних дій може бути відкладено у разі, якщо обвинувачений, підозрюваний відмовляється від участі в них через відсутність захисника. Проведення процесуальних дій відкладається або для їх проведення залучається захисник у порядку, визначеному ст. 53 КПК.

Адвокат не може взяти на себе захист іншої особи чи надавати їй відповідну правову допомогу у разі, якщо це йде в розріз інтересам особи, яку він захищає чи раніше захищав (надавав правову допомогу).

Відповідно до кримінального процесуального закону, максимум п'ять захисників одного обвинуваченого можуть одночасно брати участь у судовому розгляді.

З моменту надання документів, визначених у ст. 50 КПК, суду, слідчому судді, прокурору, слідчому, захисник користується процесуальними правами, обвинуваченого, підозрюваного якого він захищає. Дане правило не розповсюджується на права підозрюваного, обвинуваченого, реалізація яких може здійснюватись безпосередньо обвинуваченим чи підозрюваним та не може бути доручена адвокату.

У разі, якщо захисник не прибув для участі у певній процесуальній дії, про проведення якої був завчасно попереджений та за умови, що обвинувачений, підозрюваний не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності адвоката – це не може бути підставою для визнання результатів такої процесуальної дії незаконним. Дане правило не розповсюджується на випадки, коли участь адвоката є обов'язковою.

Захисник має право до першого допиту підозрюваної особи мати з нею конфіденційну зустріч без дозволу суду, прокурора, слідчого. Після першого допиту адвокат має право зустрічатись з підзахисним без обмежень у часі та кількості зустрічей в будь-які дні. Адвокат має право брати участь у проведенні будь-яких процесуальних дій, які проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого. Вищевказані зустрічі є конфіденційними.

Присутність інших осіб на побаченнях з захисником можлива за письмовою заявою захисника (захисників) або за письмовою заявою обвинуваченого, підозрюваного, якщо така заява подана ним у присутності особи (осіб), яка прибула на зустріч.

Аудіозапис такої зустрічі заборонено. Відеозапис такої зустрічі здійснюється відкрито. Обвинувачений, підозрюваний та особи, які прийшли до нього, повинні бути поінформовані про місце встановлення камери. Відеозапис зустрічі на камеру без попередження її учасників заборонено.

Відеозапис зустрічі здійснюється таким чином, що неможливо зафіксувати зміст документів, які використовуються підозрюваним, обвинуваченим та (або) особами, які прибули до нього.

Відеозапис здійснюється способом, який унеможливорює запис змісту бесіди підозрюваного, обвинуваченого з особою (особами), яка прийшла до нього.

Захисник (захисники) підозрюваного, обвинуваченого, засудженого має (мають) право побачення з ним за власною ініціативою та (або) за клопотанням особи, яку він (вони) захищає, за місцем перебування такої особи.

Якщо ініціатором зустрічі є адвокат, але обвинувачений, підозрюваний, засуджений відмовляється від такої зустрічі, адміністрація установи зобов'язана організувати таку зустріч.

Якщо обвинувачений, підозрюваний, засуджений, безпосередньо повідомляє захиснику про небажання продовжувати побачення, таке побачення припиняється.

Захисник (захисники) має (мають) право на побачення з одним підозрюваним, обвинуваченим. Зустріч захисника (захисників) з двома або більше підозрюваними чи обвинуваченими одночасно не допускається.

Підозрюваний, обвинувачений має право на таке побачення не більше ніж з двома захисниками одночасно.

Наявність письмової заяви про відмову підозрюваного, обвинуваченого, засудженого від побачення не є підставою для відмови адміністрації установи від побачення підозрюваного, обвинуваченого, засудженого із адвокатом. Відмова адміністрації установи від побачення підозрюваного, обвинуваченого, засудженого із адвокатом тягне за собою передбачену законом відповідальність.

Документи, які пов'язані з виконанням адвокатом своїх обов'язків, не підлягають огляду, виїмці чи оголошення слідчим, прокурором, слідчим суддею або судом без його згоди.

Органи місцевого самоврядування та державної влади, їх посадові особи зобов'язані виконувати законні вимоги захисника.

Адвокат зобов'язаний використовувати засоби захисту, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод та законних інтересів підозрюваного/обвинуваченого та з'ясування обставин, які можуть спростувати підозру чи звинувачення, пом'якшити чи виключити кримінальну відповідальність підозрюваного/обвинуваченого.

Особа, яка прийняла рішення про зміну місця знаходження підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, про зміну його правового та (або) процесуального положення, повідомляє про це не пізніше ніж за 24 години у письмовій формі або листом на адресу електронної пошти. поштову скриньку захисника, близьких родичів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого про його місцезнаходження, дату зміни місця проживання, правовий та/або процесуальний статус з обґрунтуванням мотивів прийнятого рішення та зазначенням особи, яка прийняла рішення про це. Відповідний інформаційний лист видається адміністрацією виправної установи також захисникам, близьким родичам одразу після їх фактичного прибуття до підозрюваного, обвинуваченого, засудженого.

Адвокат зобов'язаний брати участь у вчиненні процесуальних дій за участю підозрюваного/обвинуваченого. У разі неможливості з'явитися в призначений час, адвокат зобов'язаний завчасно повідомити слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд про неможливість вчасно прибути та причини. Якщо захисник призначений органом (установою), уповноваженим на надання безоплатної правової допомоги, він має повідомити про неможливість з'явитися в призначений час даний орган.

Без згоди обвинуваченого, підозрюваного, захисник не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному процесі та становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю.

Адвокат після його залучення як захисника, має право відмовитися від виконання обов'язків лише у разі:

- 1) умисного невиконання обвинуваченим, підозрюваним укладеного із захисником договору, що виявляється зокрема в систематичному невиконанні правових порад захисника, порушенні вимог КПК тощо;
- 2) незгоди з підозрюваним, обвинуваченим, щодо обраного ним способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника;
- 3) за наявності обставин, які відповідно до кримінального процесуального закону виключають його участь у кримінальному процесі;
- 4) коли він мотивує свою відмову відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, яке є особливо складним.

До захисника можуть у будь-який час звернутися підозрюваний, обвинувачений, його законні представники та інші особи за клопотанням або згодою підозрюваного, обвинуваченого для участі у кримінальному процесі. Суд, слідчий суддя, прокурор, слідчий зобов'язані сприяти затриманій чи взятій під варту особі у встановленні зв'язку із адвокатом чи особами, які можуть викликати адвоката, а також надати йому можливість за допомогою засобів зв'язку зв'язатись з захисником. Слідчі, прокурори, слідчі судді, суди зобов'язані утримуватися від рекомендацій про залучення конкретного захисника. Захисник призначається судом, слідчим суддею, прокурором, слідчим для захисту за призначенням у випадках і в порядку, передбачених ст. 49 та 53 КПК.

Суд, слідчий суддя, прокурор, слідчий зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні, якщо:

- 1) суд, слідчий суддя, прокурор, слідчий вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний, обвинувачений його не залучив;
- 2) участь захисника є обов'язковою, а підозрюваний, обвинувачений не залучив самостійно захисника;

3) підозрюваний, обвинувачений подав клопотання про залучення захисника, але не може залучити його самостійно через відсутність коштів або з інших поважних причин.

Адвокат може бути залучений слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом в інших випадках, передбачених законом, який регулює надання безоплатної правової допомоги.

За наявності зазначених випадків слідчий, прокурор виносить постанову, а слідчий суддя, суд постановляє ухвалу, якою доручає відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, призначити захисника, який здійснюватиме захист за дорученням та забезпечити його прибуття у зазначені в постанові (ухвалах) час і місце для участі у кримінальному процесі.

Рішення (постанова, ухвала) щодо призначення адвоката негайно направляється відповідно органу (установі), який уповноважений на надання безоплатної правової допомоги. Дана постанова/ухвала є обов'язковою для виконання. Невиконання, неналежне чи несвоєчасне виконання даної постанови/ухвали тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом.

Повноваження адвоката, на участь у кримінальному провадженні у якості захисника підтверджуються:

- 1) свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- 2) ордером, договором із захисником чи дорученням відповідного органу/установи, уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Варто зазначити, що є недопустимим встановлення будь-яких додаткових вимог, крім пред'явлення адвокатом документа, що посвідчує його особу, чи умов для підтвердження повноважень захисника або для його залучення до участі у кримінальному процесі.

Особа, передбачена у ч. 1 ст. 45 КПК та інші особи, які діють у її інтересах мають право укласти договір із захисником.

За загальним правилом, у кримінальних провадженнях щодо особливо тяжких злочинів участь захисника (адвоката) є обов'язковою. Захисник залучається з моменту, коли особа набуває статусу підозрюваного.

В той же час, обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальних провадженнях:

- 1) щодо осіб, які в наслідок вад (сліпота, німота тощо) не можуть повною мірою реалізовувати свої процесуальні права. Участь захисника забезпечується з моменту встановлення вад;
- 2) щодо осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні злочину чи кримінального проступку у віці до 18 років (діти). Участь захисника забезпечується з моменту, коли встановлено факт неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у досягненні особою повноліття;
- 3) щодо осіб, до яких планується застосування примусових заходів медичного характеру чи вирішувалось питання про їх застосування. Участь захисника забезпечується з моменту встановлення факту захворювання чи наявності інших даних, які викликають сумнів у осудності особи;
- 4) щодо осіб, до яких планується застосування примусових заходів виховного характеру. Участь захисника забезпечується з моменту встановлення факту неповноліття чи виникнення сумнівів у досягненні особою повноліття;
- 5) щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальний процес. Участь захисника забезпечується з моменту встановлення даного факту;
- 6) при укладенні угоди між підозрюваним/обвинуваченим і прокурором про визнання винуватості. Участь захисника забезпечується з моменту ініціювання такої угоди;
- 7) щодо осіб, відносно яких провадиться спеціальне досудове розслідування. Участь захисника забезпечується з моменту прийняття рішення про проведення спеціального досудового розслідування;

8) щодо реабілітації особи, яка померла. Участь захисника забезпечується з моменту виникнення права щодо реабілітації померлої особи.

Підозрюваний/обвинувачений має право самостійно залучити захисника до участі у окремих процесуальних діях. У разі відсутності потреб у проведенні невідкладних кримінальних процесуальних дій за участю адвоката і коли неможливе прибуття адвоката, обраного самим підозрюваним/обвинуваченим протягом 24 годин, суд, слідчий суддя, прокурор, слідчий можуть запропонувати підозрюваному/обвинуваченому/залучити іншого захисника.

При проведенні окремих кримінальних процесуальних дій адвокат має ті ж самі права і обов'язки, що й адвокат, який здійснює захист протягом кримінального процесу.

Суд, слідчий суддя, прокурор, слідчий залучають адвоката для проведення окремих процесуальних дій в порядку, визначеному ст. 49 КПК виключно у разі, коли є необхідність у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю адвоката, а завчасно повідомлений адвокат не може прибути чи забезпечити участь іншого адвоката або якщо підозрюваний/обвинувачений захотів, але ще не встиг залучити адвоката чи прибуття обраного адвоката є неможливим.

Підозрюваний/обвинувачений має право відмовитись від участі адвоката чи змінити його.

Захист особи під час проведення окремих процесуальних дій не тягне за собою обов'язку у захисника надалі здійснювати захист у всьому кримінальному провадженні.

Захисник має право зустрічатись з підозрюваним/обвинуваченим для здійснення підготовки до проведення процесуальних дій чи обговорення їх результатів як до проведення відповідних процесуальних дій, так і після них.

Не є підставою для відмови судом, слідчим суддею, прокурором, слідчим в зустрічі підозрюваного/обвинуваченого з захисником наявність письмової заяви про відмову від захисника чи письмового клопотання про

його заміну до внесення відповідних даних до протоколів процесуальних дій чи журналу судового засідання.

Суд, слідчий суддя, прокурор, слідчий зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним/обвинуваченим у разі, якщо останній наполягає на відмові від захисника. При цьому, якщо підозрюваний/обвинувачений особисто повідомляє захиснику про відмову від участі адвоката у провадженні, така відмова має бути зафіксована у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання.

Уповноважена службова особа буде нести встановлену законом відповідальність за відмову в зустрічі підозрюваного/обвинуваченого із адвокатом, стосовно якого є відповідна заява про відмову чи клопотання про заміну, до фіксації у протоколі процесуальної дії чи журналі судового засідання.

У випадку, якщо участь захисника у кримінальному провадженні є обов'язковою (дані випадки розглядались вище), відмова від адвоката не приймається. У цьому випадку, якщо підозрюваний/обвинувачений відмовляється від участі захисника та не замінює його іншим, захисник має бути залучений у порядку, визначеному ст. 49 КПК, для проведення захисту за призначенням.

Відмова від права на правову допомогу – для того, щоб відповідати Конвенції, відмова від такого права має надаватися у недвозначний спосіб та супроводжуватися мінімальними гарантіями, співмірними її значущості (Тихонов проти України, заява 17969/09); відмова від гарантованих Конвенцією прав у тій мірі, в якій вона дозволяється, не повинна суперечити жодному важливому суспільному інтересу, має бути встановлена у спосіб, що не допускає двозначності, та супроводжуватися мінімальними гарантіями, співмірними з важливістю такої відмови. Крім того, перед тим, як вважати обвинуваченого таким, що відмовився від важливого права за статтею 6 Конвенції, з огляду на непрямі ознаки його поведінки слід переконатися, що він міг розумно передбачити наслідки своєї поведінки (Єрохіна проти

України, заява 12167/04); право мати захисника є основоположним правом серед тих, що становлять поняття справедливого суду та забезпечення ефективності решти гарантій, викладених у статті 6 Конвенції, що є яскравим прикладом прав, які вимагають особливого захисту норми «свідомої та розумної відмови», встановленої практикою Суду (Саранчов проти України, заява 2308/06) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

Законний представник підозрюваного, обвинуваченого – це учасник кримінального провадження, якими є батьки (усиновлювачі), а в разі відсутності – опікун чи піклувальник особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний.

При залученні законного представника вноситься відповідна постанова прокурором/слідчим. При залученні законного представника слідчий суддя/суд постановляє ухвалу. Копія даного документу вручається законному представнику.

Варто вказати, що якщо підозрюваним/обвинуваченим є неповнолітня особа, або недієздатна чи обмежено дієздатна, до участі у процесуальних діях разом з нею залучається її законний представник.

За загальним правилом законний представник користується усіма правами особи, яку він представляє. Виключенням з цього правила є процесуальні права, реалізувати які може безпосередньо підозрюваний/обвинувачений та не можуть бути доручені представнику.

Законний представник має право на невідкладну зустріч з підозрюваним/обвинуваченим за ініціативою останнього чи з власної ініціативи. Такі зустрічі проводяться без обмеження у часі, кількості, в будь-який день з восьмої до двадцятої години.

Законний представник може замінюватись іншим за рішенням суду, слідчого судді, прокурора, слідчого виключно у разі, якщо інтереси чи дії законного представника суперечать інтересам особи, яку він представляє.

ЗАПИТАННЯ

1. Як можна визначити поняття підозрюваний, його права та обов'язки?
2. Як можна визначити поняття особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю?
3. Як можна визначити поняття обвинувачений, його права та обов'язки?
4. Яким чином можна визначити поняття засуджений, його права та обов'язки?
5. Яким чином можна визначити поняття особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування?
6. Яким чином можна визначити поняття особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування?
7. Як можна визначити поняття виправданий, його права та обов'язки?
8. Як можна визначити поняття захисник, його права та обов'язки?
9. Як можна визначити поняття законний представник підозрюваного, обвинуваченого, його права та обов'язки?

ЗАВДАННЯ

1. Складіть тезаурус за темою «Учасники кримінального провадження, які виконують функцію захисту» наступних термінів: обвинувачений, засуджений, підозрюваний, захисник, виправданий.

2. Складіть таблицю:

	Досудове розслідування	Судове провадження у першій інстанції	Судове провадження з перегляду судових рішень
Суб'єкти сторони захисту, які беруть участь у кримінальному провадженні			

ЗАДАЧІ

1. Під час обрання запобіжного заходу слідчий суддя прийняв рішення про задоволення клопотання прокурора щодо тримання під вартою підозрюваного, у зв'язку з тим, що сторона захисту не довела поза розумним сумнівом обставини, які свідчать на користь підозрюваного.

Який стандарт доказування має бути забезпечений під час обрання запобіжного заходу?

На кого покладається тягар доведення ризиків та підстав для обрання запобіжного заходу?

Як ви розумієте положення ч. 5 ст. 32 КПК «Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду докази обставин, на які вони посилаються»?

2. Підозрюваному Іванову обрано запобіжний захід тримання під вартою. Стороною обвинувачення було доведено обґрунтовану підозру та ризик у вигляді того, що підозрюваний у зв'язку з відсутністю постійного місця проживання та відсутністю сталих соціальних зв'язків, може переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду. Строк тримання під вартою добігав свого завершення, то ж слідчий з прокурором звернулися до слідчого судді з клопотанням про продовження строку тримання під вартою. У клопотання було зазначено, що обґрунтовано підозру Іванова щодо вчиненого кримінального правопорушення вже було доведено під час обрання запобіжного заходу, а ризики за цей час не змінилися.

Оцініть обґрунтованість рішення слідчого та прокурора. Яке рішення слідчого судді передбачає звернення з таким клопотанням? Чи відрізняються стандарти доказування щодо обрання запобіжного заходу та щодо продовження строку запобіжного заходу?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Функції адвоката у кримінальному процесі:

1. Тільки захист
2. Захист та представництво
3. Захист, представництво та надання правової допомоги
4. Захист, представництво, надання правової допомоги, розслідування кримінального правопорушення

2. Повідомлення про підозру адвокату може здійснити:

1. Міністр внутрішніх справ
2. Слідчий з особливо важливих справ МВС України
3. Прокурор області
4. Прокурор міста (району)

3. Особливий порядок кримінального провадження застосовується стосовно:

1. Кандидата у народні депутати України.
2. Прокурора району.
3. Юрисконсульта.
4. Адвоката.

4. Для обшуку якої категорії осіб необхідна згода Верховної Ради України на притягнення до кримінальної відповідальності?

1. Генерального прокурора України.
2. Народного депутата.
3. Судді Конституційного Суду України.
4. Адвоката.

5. Під час допиту неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого обов'язковою є участь:

1. Захисника.
2. Класного керівника неповнолітнього.
3. Представника служби у справах дітей.
4. Представника кримінально міліції у справах дітей.

6. Шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів прокуратури, відшкодовується:

1. Підозрюваним.
2. Обвинуваченим.
3. Засудженим.
4. Державою.

7. Підготовче судове засідання відбувається за участю:

1. Тільки прокурора

2. Сторони обвинувачення та сторони захисту
3. Сторін обвинувачення та захисту, а також потерпілого
4. Сторін кримінального провадження, цивільного позивача та цивільного відповідача

8. Якщо подальша участь у судовому провадженні захисника неможлива, головуєчий пропонує обвинуваченому:

1. Нового захисника
2. Обрати собі іншого захисника
3. Відмовитися від захисника
4. Просити своїх родичів обрати собі іншого захисника

9. Протягом скількох днів обвинувачений має право обрати собі захисника, якщо подальша участь у судовому провадженні захисника неможлива?

1. Протягом 1 дня
2. Протягом 3 днів
3. Протягом 5 днів
4. Протягом 10 днів

10. У судових дебатах не виступають:

1. Прокурор
2. Потерпілий
3. Обвинувачений
4. Експерт

КЛЮЧІ
для опрацювання результатів тестування

№ теми	Номери тестових завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 2	1	3	1	4	3	4	1	2	1	1

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Басиста І. В., Максимів Л. В. Окремі проблеми набуття особою статусу підозрюваного у кримінальному процесі: вимоги чинного КПК та практика Європейського суду з прав людини. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Юридичні науки. 2017. Вип. 4. С. 190-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nv1kau_2017_4_25
2. Безносюк А. М. Підозрюваний у кримінальному провадженні. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 61. С. 272-278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2013_61_43
3. Бережний О. І. Проблеми реалізації захисником своїх повноважень у кримінальному провадженні в процесі доказування. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 22. С. 32-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2015_22_7
4. Гловюк І. В. Подання сторонами доказів у судовому розгляді: проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. С. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2015_3_5
5. Громов В. С. Визначення дефініції юридичної особи як учасника кримінального провадження. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 193-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2015_2_59
6. Питомець А. В. Процесуальний статус адвоката на досудовому розслідуванні. *Правові новели*. 2018. № 5. С. 154-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prno_2018_5_22

7. Рибалка О. В. Підозрюваний та обвинувачений, як суб'єкти доказування в кримінальному процесі. *Адвокат*. 2011. № 8. С. 32-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2011_8_4

8. Туманянц А. Р. Суб'єкти оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування (за КПК України 2012 р.). *Форум права*. 2012. № 3. С. 769-776. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

9. Шульга А. О. Участь сторін у доказуванні: морально-правовий аспект. *Правовий часопис Донбасу*. 2017. № 3-4. С. 185-191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2017_3-4_34.

ТЕМА 3

УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ДОДАТКОВУ (СПРИЯЮЧУ) ФУНКЦІЮ

До учасників кримінального провадження, які виконують додаткову (сприяючу) функцію належать: *заявник, цивільний позивач, цивільний відповідач, законний представник цивільного позивача, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, свідок, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, викривач, понятий.*

Заявник – це учасник кримінального провадження, який є фізичною або юридичною особою, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, і не є потерпілим.

Заявник має право:

- 1) отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- 2) отримувати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- 3) подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- 4) отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

Заявник, який є викривачем, крім передбачених цією статтею прав, має право в порядку, встановленому Законом України "Про запобігання корупції", отримувати інформацію про стан досудового розслідування, розпочатого за його заявою чи повідомленням.

Інформація надається слідчим або прокурором у строк не більше п'яти днів з моменту подання заяви.

Цивільний позивач – це учасник кримінального провадження, який є фізичною особою, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, та яка (який) в порядку, встановленому КПК, пред'явила (пред'явив) цивільний позов.

Права та обов'язки цивільного позивача виникають з моменту подання позовної заяви органу досудового розслідування або суду.

Цивільний позивач має права та обов'язки, передбачені КПК для потерпілого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має право підтримувати цивільний позов або відмовитися від нього до видалення суду в нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення. Цивільний позивач повідомляється про прийняті процесуальні рішення в кримінальному провадженні, що стосуються цивільного позову, та отримує їх копії у випадках та в порядку, встановлених КПК для інформування та надіслання копій процесуальних рішень потерпілому.

У разі якщо цивільним позивачем є адміністратор за випуском облігацій, здійснення ним відмови від цивільного позову можливе за згодою зборів власників облігацій, отриманою відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки".

Цивільний відповідач – це учасник кримінального провадження, який може бути фізичною або юридичною особою, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану кримінально протиправними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК.

Права та обов'язки цивільного відповідача виникають з моменту подання позовної заяви органу досудового розслідування або суду.

Цивільний відповідач має права та обов'язки, передбачені КПК для підозрюваного, обвинуваченого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має право визнавати позов повністю чи частково або заперечувати проти нього. Цивільний відповідач повідомляється про прийняті процесуальні рішення в кримінальному провадженні, що стосуються цивільного позову, та отримує їх копії у випадках та в порядку, встановлених КПК для інформування та надіслання копій процесуальних рішень підозрюваному, обвинуваченому.

Представник цивільного позивача, цивільного відповідача – учасник кримінального провадження, який може бути особою, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівником чи іншою особою, уповноваженою законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю - у випадку, якщо цивільним позивачем, цивільним відповідачем є юридична особа.

Повноваження представника цивільного позивача, цивільного відповідача на участь у кримінальному провадженні підтверджуються:

1) документами, передбаченими статтею 50 КПК, якщо представником цивільного позивача, цивільного відповідача є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні;

2) копією установчих документів юридичної особи - якщо представником цивільного позивача, цивільного відповідача є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа;

3) довіреністю - якщо представником цивільного позивача, цивільного відповідача є працівник юридичної особи, яка є цивільним позивачем, цивільним відповідачем.

Представник користується процесуальними правами цивільного позивача, цивільного відповідача, інтереси якого він представляє.

Законний представник цивільного позивача – це учасник кримінального провадження, який є батьком (усиновлювачем), а в разі відсутності - опікун чи піклувальник особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний.

Якщо цивільним позивачем є неповнолітня особа або особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, її процесуальними правами користується законний представник.

Питання участі законного представника цивільного позивача у кримінальному провадженні регулюється згідно з положеннями статті 44 КПК.

Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження – це учасник кримінального провадження, який може бути особою, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівником чи іншою особою, уповноваженою законом або установчими документами; працівником юридичної особи.

Повноваження представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, на участь у провадженні підтверджуються:

- 1) документами, передбаченими статтею 50 КПК, якщо представником є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні;
- 2) копією установчих документів юридичної особи, якщо представником є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа;
- 3) довіреністю, якщо представником є працівник юридичної особи.

Протягом кримінального провадження представник юридичної особи має право:

- 1) знати, у зв'язку із вчиненням якого кримінального правопорушення здійснюється провадження щодо юридичної особи, та давати пояснення з цього приводу;

- 2) користуватися правовою допомогою;
- 3) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді, суду докази;
- 4) брати участь у проведенні процесуальних дій;
- 5) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі;
- 6) застосовувати з дотриманням вимог КПК технічні засоби під час проведення процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосовування технічних засобів під час проведення окремої процесуальної дії чи на певній стадії провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);
- 7) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;
- 8) заявляти відводи;
- 9) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;
- 10) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК;
- 11) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача.

Під час досудового розслідування представник юридичної особи має право:

- 1) брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та

заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі;

2) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 КПК, та вимагати відкриття матеріалів згідно із статтею 290 КПК.

Під час судового провадження представник юридичної особи має право:

- 1) бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду;
- 2) брати участь у судовому провадженні;
- 3) виступати в судових дебатах;
- 4) ознайомлюватися з журналом судового засідання та технічним записом судового процесу, які йому зобов'язані надати уповноважені працівники суду, і подавати щодо них свої зауваження;
- 5) оскаржувати в установленому КПК порядку судові рішення та ініціювати їх перегляд, знати про подані на них апеляційні та касаційні скарги, заяви про їх перегляд, подавати на них заперечення.

Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, має також інші процесуальні права, передбачені кримінальним процесуальним законом.

Представник юридичної особи зобов'язаний:

- 1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості своєчасного прибуття - завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття;
- 2) не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення;
- 3) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю.

Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт – це учасник кримінального провадження, який може бути будь-якою фізичною або юридичною особою.

Третьою особою, щодо майна якої вирішується питання про арешт, виникають з моменту звернення прокурора до суду із клопотанням про арешт майна.

Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, має права та обов'язки, передбачені КПК для підозрюваного, обвинуваченого, в частині, що стосуються арешту майна. Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, повідомляється про прийняті процесуальні рішення в кримінальному провадженні, що стосуються арешту майна, та отримує їх копії у випадках та в порядку, встановлених КПК.

Представник третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт – учасник кримінального провадження, який може бути особою, яка у провадженні має право бути захисником; керівником чи іншою особою, уповноваженою законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю - у випадку, якщо власником майна, щодо якого здійснюється арешт, є юридична особа.

Повноваження представника третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, на участь у кримінальному провадженні підтверджуються:

1) документами, передбаченими статтею 50 КПК, - якщо представником третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні;

2) копією установчих документів юридичної особи - якщо представником третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа;

3) довіреністю - якщо представником третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, є працівник юридичної особи, яка є власником майна, щодо якого здійснюється процедура спеціальної конфіскації.

Представник третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, користується процесуальними правами третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, інтереси якої він представляє.

Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, та його представник зобов'язані:

1) прибувати за викликом до прокурора, суду, а в разі неможливості своєчасного прибуття - завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття;

2) не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення;

3) не розголошувати без дозволу прокурора, суду відомості, які стали їм відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю.

Свідок – це учасник кримінального провадження, який є фізичною особою, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань.

Свідок – поняття «свідок», якими б не були визначення у національному праві, має в системі Конвенції автономне значення (Дамір Сібгатуллин проти Росії, заява 1413/05); якщо повідомлення може суттєво обґрунтувати визнання підозрюваного винним, то воно є свідченням на користь обвинувачення, і до нього застосовуються гарантії, передбачені статтею 6 §§ 1 і 3 d) Конвенції (Касте і Матізен проти Норвегії, заяви 18885/04 та 21166/04); це може включати, наприклад, докази, надані особою в контексті процедури впізнання або очної ставки з підозрюваним (Ванфулі проти Росії, 24885/05); це поняття включає й інших обвинувачених

(Трофімов проти Росії, заява 1111/02), потерпілих (Володимир Романов проти Росії, заява 41461/02), експертів (Доорсон проти Нідерландів, заява 20524/92), і офіцерів поліції (Юрек і Юрек проти Туреччини, заява 74845/12).

Не можуть бути допитані як свідки:

1) захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника;

2) адвокати - про відомості, які становлять адвокатську таємницю;

3) нотаріуси - про відомості, які становлять нотаріальну таємницю;

4) медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя особи - про відомості, які становлять лікарську таємницю;

5) священнослужителі - про відомості, одержані ними на сповіді віруючих;

6) журналісти - про відомості, які містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

7) судді та присяжні - про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали;

8) особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні, - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення;

9) особи, до яких застосовані заходи безпеки, - щодо дійсних даних про їх особи;

10) особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки, - щодо цих даних;

11) експерти - щодо роз'яснення наданих ними висновків.

Особи, передбачені пунктами 1-5, з приводу зазначених довірених відомостей можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі. Таке звільнення здійснюється у письмовій формі за підписом особи, що довірила зазначені відомості.

Не можуть без їх згоди бути допитані як свідки особи, які мають право дипломатичної недоторканності, а також працівники дипломатичних представництв - без згоди представника дипломатичної установи.

Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд перед допитом осіб, зазначених в абзаці першому цієї частини, зобов'язані роз'яснити їм право відмовитися давати показання.

Свідок має право:

1) знати, у зв'язку з чим і в якому кримінальному провадженні він допитується;

2) користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями статті 50 КПК.

3) відмовитися давати показання щодо себе, близьких родичів та членів своєї сім'ї, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення, а також показання щодо відомостей, які згідно з положеннями статті 65 КПК не підлягають розголошенню;

4) давати показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, і користуватися допомогою перекладача;

5) користуватися нотатками і документами при даванні показань у тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших відомостей, які йому важко тримати в пам'яті;

б) на відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для давання показань;

7) ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження;

8) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;

9) заявляти відвід перекладачу.

Свідок зобов'язаний:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду;

2) давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду;

3) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі свідку у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Особа, яку залучають до проведення процесуальних дій під час досудового розслідування як понятого або яка стала очевидцем таких дій, зобов'язана на вимогу слідчого, прокурора не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії.

За завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду або за відмову від давання показань слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду, крім випадків, передбачених КПК, свідок несе кримінальну відповідальність.

За злісне ухилення від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду свідок несе відповідальність, встановлену законом.

Перекладач – це учасник кримінального провадження, якого залучають для перекладу пояснень, показань або документів сторони

Перекладач має право:

1) ставити запитання з метою уточнень для правильного перекладу;

2) знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження;

3) одержати винагороду за виконаний переклад та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження;

4) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом.

Перекладач зобов'язаний:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду;

2) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК;

3) здійснювати повний і правильний переклад, посвідчувати правильність перекладу своїм підписом;

4) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі перекладачу у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Перед початком процесуальної дії сторона кримінального провадження, яка залучила перекладача, чи слідчий суддя або суд пересвідчуються в особі і компетентності перекладача, з'ясовують його стосунки з підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим, свідком і роз'яснюють його права і обов'язки.

За завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків перекладач несе відповідальність, встановлену законом.

Експерт – це учасник кримінального провадження, який володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України "Про судову експертизу" на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого.

Експерт має право:

- 1) знайомитися з матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження;
- 2) заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;
- 3) бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предметів та об'єктів дослідження;
- 4) викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання;
- 5) ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження, особам, які беруть участь у кримінальному провадженні;
- 6) одержати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із проведенням експертизи і викликом для надання пояснень чи показань, у разі, якщо проведення експертизи не є службовим обов'язком особи, яка залучена як експерт;
- 7) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;
- 8) користуватися іншими правами, передбаченими Законом України "Про судову експертизу".

Експерт не має права за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи. Експерт може відмовитися від давання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків. Заява про відмову має бути вмотивованою.

Експерт зобов'язаний:

- 1) особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому запитання, а в разі необхідності - роз'яснити його;

2) прибути до суду і дати відповіді на запитання під час допиту;

3) забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта;

4) не розголошувати без дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, чи суду про хід проведення експертизи та її результати;

5) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК.

Експерт невідкладно повинен повідомити особу, яка його залучила, чи суд, що доручив проведення експертизи, про неможливість проведення експертизи через відсутність у нього необхідних знань або без залучення інших експертів.

У разі виникнення сумніву щодо змісту та обсягу доручення експерт невідкладно заявляє клопотання особі, яка призначила експертизу, чи суду, що доручив її проведення, щодо його уточнення або повідомляє про неможливість проведення експертизи за поставленим запитанням або без залучення інших осіб.

За завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді, невиконання інших обов'язків експерт несе відповідальність, встановлену законом.

Спеціаліст – це учасник кримінального провадження, який володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки та висновки під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під

час досудового розслідування і судом під час судового розгляду, а також для надання висновків у встановлених законом випадках.

Сторони кримінального провадження мають право під час судового розгляду заявляти клопотання про залучення спеціаліста або використання його пояснень і допомоги.

Спеціаліст має право:

1) ставити запитання учасникам процесуальної дії з дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду;

2) користуватися технічними засобами, приладами та спеціальним обладнанням;

3) звертати увагу сторони кримінального провадження, яка його залучила, або суду на характерні обставини чи особливості речей і документів;

4) викладати у висновку відомості, що мають значення для кримінального провадження і щодо яких йому не були поставлені запитання;

5) знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження;

6) одержувати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження;

7) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;

8) надавати висновки з питань, що належать до сфери його знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків, у тому числі у випадках, передбачених частиною третьою статті 214 КПК;

9) надавати довідки з питань, що належать до сфери його знань, у випадках, передбачених частиною третьою статті 245¹ КПК.

Спеціаліст зобов'язаний:

1) прибути за викликом до слідчого, дізнавача, прокурора, суду і мати при собі необхідні технічне обладнання, пристрої та прилади;

2) виконувати вказівки сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду та давати пояснення з поставлених запитань;

3) не розголошувати відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі спеціалісту у зв'язку з виконанням його обов'язків;

4) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК.

У разі неприбуття до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття на спеціаліста судом покладаються всі витрати, пов'язані з оголошенням перерви в судовому засіданні.

За завідомо неправдивий висновок спеціаліст несе відповідальність, встановлену законом.

Представник персоналу органу пробації – це учасник кримінального провадження, який є посадовою особою такого органу, що за ухвалою суду складає та подає до суду досудову доповідь.

Представник персоналу органу пробації з метою складання досудової доповіді має право:

1) отримувати інформацію про обвинуваченого від підприємств, установ, організацій або уповноважених ними органів та громадян;

2) викликати обвинуваченого до уповноваженого органу з питань пробації для отримання усних чи письмових пояснень;

3) відвідувати обвинуваченого за місцем його проживання або перебування, роботи або навчання;

4) відвідувати місця попереднього ув'язнення, якщо до обвинуваченого застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою;

5) заявляти клопотання суду про ознайомлення з матеріалами кримінального провадження щодо обставин, передбачених пунктами 4 та 5 частини першої статті 91 КПК, а у кримінальних провадженнях щодо неповнолітнього обвинуваченого - додатково статтями 485, 487 КПК, передбаченому статтею 317 КПК;

- 6) бути присутнім під час проведення судового засідання;
- 7) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом.

Представник персоналу органу пробації зобов'язаний:

- 1) скласти досудову доповідь і подавати її до суду в строк, визначений ухвалою суду;
- 2) дотримуватися прав і свобод людини і громадянина;
- 3) невідкладно повідомляти суд про наявність або виникнення об'єктивних обставин, що унеможливають підготовку або своєчасне подання досудової доповіді;
- 4) надавати пояснення з поставлених судом питань щодо досудової доповіді під час судового розгляду;
- 5) не розголошувати будь-які відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків;
- 6) не допускати розголошення в будь-який спосіб конфіденційної інформації, яку йому було довірено або яка стала відома у зв'язку з виконанням обов'язків;
- 7) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК.

Секретар судового засідання – це учасник кримінального провадження, який забезпечує проведення судового розгляду.

Секретар судового засідання:

- 1) здійснює судові виклики і повідомлення;
- 2) перевіряє наявність та з'ясовує причини відсутності осіб, яких було викликано до суду, і доповідає про це головному;
- 3) забезпечує контроль за повним фіксуванням судового засідання технічними засобами;
- 4) веде журнал судового засідання;
- 5) оформляє матеріали кримінального провадження в суді;
- 6) виконує інші доручення головному в судовому засіданні.

Судовий розпорядник – це учасник кримінального провадження, який залучається головуючим у судовому засіданні та сприяє його забезпеченню.

До участі в кримінальному провадженні головуючим у судовому засіданні може залучатися судовий розпорядник.

Судовий розпорядник:

1) забезпечує належний стан зали судового засідання і запрошує до неї учасників кримінального провадження;

2) оголошує про вхід суду до зали судового засідання і вихід суду із неї;

3) стежить за дотриманням порядку особами, присутніми у залі судового засідання;

4) приймає від учасників кримінального провадження та передає документи і матеріали суду під час судового засідання;

5) виконує розпорядження головуючого про приведення до присяги свідка, експерта;

6) виконує інші розпорядження головуючого, пов'язані із забезпеченням умов, необхідних для здійснення судового провадження.

Вимоги судового розпорядника, пов'язані із виконанням обов'язків є обов'язковими для всіх осіб, присутніх у залі судового засідання.

У разі відсутності в судовому засіданні розпорядника його функції виконує секретар судового засідання.

Інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування – це учасник кримінального провадження, стосовно якого (в тому числі щодо її майна) здійснюються процесуальні дії, визначені КПК.

Викривач – це учасник кримінального провадження, який є фізичною особою, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, звернулася із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування.

За повідомлення про корупційний злочин, активне сприяння його розкриттю, якщо грошовий розмір предмета злочину або завдані державі збитки від такого злочину в п'ять тисяч і більше разів перевищують розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення злочину, викривачу виплачується винагорода у вигляді 10 відсотків від грошового розміру предмета корупційного злочину або від завданого державі збитку після ухвалення обвинувального вироку суду, але не більше трьох тисяч мінімальних заробітних плат, встановлених на час вчинення злочину.

Суд визначає конкретний розмір винагороди, що підлягає виплаті викривачу, з урахуванням таких критеріїв:

1) персональність інформації - інформація, повідомлена викривачем правоохоронному органу, повинна походити від його особистої обізнаності, у тому числі інформація, отримана від третіх осіб, не міститися в публічних звітах, результатах перевірок, матеріалах, дослідженнях, інформаційних повідомленнях тощо органів чи засобів масової інформації, крім випадку, якщо викривач є джерелом такої інформації, а також не бути відомою правоохоронному органу з інших джерел;

2) важливість інформації - повідомлена викривачем інформація повинна містити фактичні дані, що можуть бути перевірені, і сприяти доказуванню хоча б однієї з обставин вчинення корупційного злочину, передбачених пунктами 1-3, 6 і 7 частини першої статті 91 КПК.

У разі відсутності хоча б одного із зазначених критеріїв суд приймає вмотивоване рішення про відмову у виплаті винагороди.

Право на винагороду не має особа, яка:

1) повідомила про корупційний злочин у рамках угоди у кримінальному провадженні або яка є співучасником корупційного злочину, про який вона повідомила;

2) повідомила про корупційний злочин як викривач, маючи при цьому можливість для здійснення офіційного повідомлення про виявлений злочин у межах реалізації своїх службових повноважень.

Винагорода виплачується викривачу за рахунок Державного бюджету України органами державного казначейства.

Винагорода виплачується викривачу за процедурою безспірного списання.

Викривач має право представляти свої інтереси під час розгляду питання щодо виплати йому винагороди особисто і через представника - адвоката (у тому числі анонімно, але до вирішення питання виплати йому винагороди). З метою захисту персональних даних анонімного викривача після їх розкриття для суду можуть бути здійснені, зокрема, такі заходи безпеки, як забезпечення конфіденційності відомостей про особу та/або закритий судовий розгляд.

Викривач має право оскаржити судові рішення в частині, що стосується його інтересів під час вирішення питання виплати йому винагороди як викривачу.

Понятий – це учасник кримінального провадження, який сприяє кримінальному провадженню шляхом засвідчення відповідності фіксування процесуальної дії фактичним обставинам її проведення.

Слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понятих) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідування особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне.

Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від

застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії, крім особливостей, встановлених статтею 615 КПК.

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження.

Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

При проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понять є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понять. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Якщо особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понять.

ЗАПИТАННЯ

1. Як можна визначити поняття заявник, його права та обов'язки?
2. Як можна визначити поняття цивільний позивач, його права та обов'язки?
3. Як можна визначити поняття законний представник цивільного позивача, його права та обов'язки?

4. Як можна визначити поняття представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, його права та обов'язки?
5. Як можна визначити поняття представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, його права та обов'язки?
6. Як можна визначити поняття третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, її права та обов'язки?
7. Як можна визначити поняття свідок, його права та обов'язки?
8. Як можна визначити поняття перекладач, його права та обов'язки?
9. Як можна визначити поняття експерт, його права та обов'язки?
10. Як можна визначити поняття спеціаліст, його права та обов'язки?
11. Як можна визначити поняття представник персоналу органу пробації, його права та обов'язки?
12. Як можна визначити поняття секретар судового засідання, його права та обов'язки?
13. Як можна визначити поняття судовий розпорядник, його права та обов'язки?
14. Як можна визначити поняття інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, її права та обов'язки?
15. Як можна визначити поняття викривач, його права та обов'язки?
16. Як можна визначити поняття понятий, його права та обов'язки?

ЗАВДАННЯ

1. Скласти порівняльну таблицю: 1) учасники кримінального провадження, які мають власний інтерес? 2) учасники кримінального провадження, які не мають власного інтересу?

ЗАДАЧІ

1. На Гуріна було здійснено розбійний напад. Слідчий провів обшук у підозрюваного Бикова. Під час обшуку було вилучено студентський квиток на ім'я Гуріна та лист Дерюгіна, який давав Бикову поради щодо того, як поводити себе після вчиненого нападу, під час можливого виклику у поліцію. Зі змісту листа вбачалося, що розбійний напад здійснено Биковим та Дерюгіним.

До якого виду доказів відносяться вилучені студентський квиток та лист? У якому випадку документи є речовими доказами?

2. Підробивши підпис директора підприємства Калюжного у накладній на отримання комп'ютерної техніки, Авдеєв незаконно отримав майно на суму 5430 гривень. Після порушення кримінального провадження накладна з підробленим підписом була вилучена в результаті виїмки на підприємстві. В результаті проведеної почеркознавчої експертизи було дано висновок, що підпис виконано саме Авдеєвим. Окрім накладної під час виїмки слідчим було вилучено журнал запису відвідувачів підприємства, який ведеться на прохідній, де було зазначено про прихід особи, яка назвалася прізвищем Калюжний. Черговий упізнав Авдеєва під тією особою, що приходила у зазначений час та назвалася Калюжним.

Які докази були здобуті слідчим на даний момент розслідування?

Який доказ до якого виду відноситься?

3. Слідчо-оперативною групою у квартирі було знайдено труп К. з проникаючим ножовим пораненням грудної клітини. У протоколі огляду трупа слідчий зазначив, що смерть потерпілого наступила в результаті вказаного ножового поранення. На місці злочину було вилучено недопалки цигарок, ніж та відбитки пальців, які було знайдено на рукоятці ножа та на слухавці стаціонарного телефону. Слідчий призначив криміналістичну експертизу холодної зброї, дактилоскопічну експертизу. Перелічіть докази, які були здобуті слідчим під час розслідування?

До яких видів вони відносяться?

4. У авто майстерні під час раптово виниклого конфлікту почалася бійка між двома автомеханіками. У ході бійки автомеханік Бойко наніс удар домкратом потерпілому Зайцеву по голові, після чого той помер. На місці злочину було вилучено домкрат, на якому було знайдено відбитки пальців Бойко та кров Зайцева. Після проведення відповідних експертиз слідчий повернув у авто майстерню вилучений домкрат для подальшого використання.

Чи вірними були дії слідчого? Як має розпорядитися слідчий вилученим речовим доказом?

5. У ході розслідування було встановлено, що злочинець скрився з викраденими речами з місця злочину на таксі – автомобілі марки ВАЗ 2109 синього кольору. Пізніше було встановлено свідка - водія таксі. Також був встановлений злочинець. Чи треба визнавати автомобіль речовим доказом у справі?

6. На перехресті вул. Серова та просп. Поштовий було здійснено наїзд на пішохода. Водій з місця злочину зник. При огляді місця події було знайдено бокове дзеркало автомобіля марки «Мерседес Бенц». У ході розслідування було встановлено особу, яка вчинила даний злочин. Чи являється автомобіль речовим доказом?

7. У провадженні слідчого знаходиться кримінальна справа за ознаками ст. 209 ч. 1 КК України за фактом легалізації грошових коштів. Ільченко був затриманий з поличним в банку, в нього були вилучені кошти на суму 150000 грн.. Чи треба визнавати гроші речовими доказами?

8. Пир'єв таємно викрав з кишені Вітовської у громадському транспорті гаманець з грішми у сумі 770 грн. Після вчинення злочину Пир'єв був затриманий. У нього були вилучені викрадені гроші у сумі 500 грн. та радіоприймач, який він купив на частину викрадених грошей. Що являється у даному випадку речовими доказами.

9. Машкова звернулась до органів поліції з заявою про те, що 27.08.2020 року невідомі особи таємно викрали її мобільний телефон

«Самсунг», вартістю 2600 грн. Де саме було викрадено телефон, вона не знає точно, проте може вказати, що приблизно о 10.00 годин вона була на стихійному ринку по вул. Серафимовича у Довгинцівському районі м. Кривого Рогу та розмовляла по телефону. Потім вона поклала телефон до своєї сумки. Разом зі своїм знайомим Трофімовим на його автомобілі вони поїхали на ринок «Ювілейна» у Саксаганському районі м. Кривого Рогу, де вона виявила відсутність свого телефону. Роздумуючи, що робити, Машкова вирішила перед усім придбати собі новий телефон та поновити свою сім-картку оператора мобільного зв'язку. Тут же на ринку «Ювілейна» Машкова разом зі своїм знайомим Трофімовим зайшла до магазину побутової техніки «Комфі» та вибрала собі новий телефон. Проте на касі під час оплати телефону банківською картою через термінал з'ясувалося, що на картці відсутні кошти. Хоча Машкова достеменно знала, що на її рахунку мають бути кошти у сумі 7000 грн. Вона припустила, що за допомогою викраденого телефону зломисники через встановлений на телефоні додаток «Приват24» змогли зламати її паролі та зайти в особистий кабінет та отримати доступ до її грошових коштів. Машкова заблокувала банківські картки, зателефонувавши з телефону Трофімова на гарячу лінію «Приватбанка». Прийшовши додому, Машкова з комп'ютера зайшла до свого особистого кабінету у «Приват24» і виявила, що окрім того, що з картки знято її особисті кошти у розмірі 7000 грн, на її рахунок було оформлено кредит у сумі 25000 грн., які також на рахунку були відсутні. Відповідно до інформації про рух коштів на рахунку у «Приват24» даними коштами (особистими та кредитними) було сплачено покупку у магазині «АЛЛО» по вул. Соборності у Металургійному районі м. Кривого Рогу. Машкова звернулась з заявою до відділу поліції за місцем мешкання у Покровському районі м. Кривого Рогу.

Спроектуйте рішення про внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Складіть план розслідування. Складіть перелік доказів, які можливо отримати відповідно до умови задачі.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. У справах приватного обвинувачення під час судового розгляду обвинувачення підтримує:

1. Заявник.
2. Потерпілий.
3. Прокурор.
4. Слідчий суддя.

2. Не обов'язковою є участь понятих у проведенні слідчих дій у випадках:

1. Відсутності можливості залучити понятих у нічний час
2. Застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.
3. Якщо підозрюваний не наполягає на участі понятих
4. Якщо на це є згода прокурора

3. Участь понятих є обов'язковою без винятків при здійсненні:

1. Огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією.
2. Обшуку особи.
3. Слідчого експерименту.
4. Освідування особи.

4. Хто забезпечує явку до суду свідка, спеціаліста або експерта?

1. Прокурор.
2. Захисник обвинуваченого.
3. Органи дізнання.
4. Сторона кримінального провадження, яка заявила клопотання про їх виклик.

5. Копія постанови слідчого про закриття кримінального провадження надсилається:

1. Прокурору, потерпілому, його представнику.
2. Прокурору, слідчому судді, потерпілому, його представнику.
3. Заявнику, потерпілому, прокурору.
4. Заявнику, прокурору, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику.

КЛЮЧІ
для опрацювання результатів тестування

<i>№ теми</i>	<i>Номери тестових завдань</i>				
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Тема 3</i>	3	4	1	5	2

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Гловюк І. Депонування показань свідка, потерпілого за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. *Юридичний вісник*. 2014. № 6. С. 274-281. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2014_6_48
2. Дудич А. В. Поняття судового експерта як учасника кримінального провадження. *Наше право*. 2014. № 6. С. 138-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_6_25
3. Дудич А. В. Вимоги, які пред'являють до особи судового експерта як учасника кримінального провадження. *Наше право*. 2015. № 1. С. 96-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_1_19
4. Кузик Т. М. Участь перекладача у кримінальному процесі як гарантія забезпечення принципу мови судочинства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 67. С. 714-721. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_67_101

5. Кучинська О. П. Процесуальний статус свідків: деякі особливості за новим КПК України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 295-300. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_52
6. Рогатинська Н. З., Вербовецька О. В. Процесуальні аспекти показань свідків як джерела доказів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 4. С. 246-251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2019_4_45
7. Столітній А.В., Каланча І. Г. Інші учасники кримінального провадження в системі суб'єктів кримінального процесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Юридичні науки. 2015. Вип. 6(3). С. 120-124. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_6\(3\)__30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_6(3)__30)
8. Фролов О. В. Суб'єкти застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. Т. 7, № 4. С. 77-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2014_7_4_13
9. Шульженко А. В. Процесуальний статус і особливості процесуальної діяльності експерта й спеціаліста. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2016. Вип. 19. С. 132-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2016_19_36

ТЕМА 4

УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ФУНКЦІЮ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ПРАВОСУДДЯ

Учасниками кримінального провадження, які виконують функцію судового контролю та правосуддя є: *слідчий суддя, суддя, суд, присяжний*.

Слідчий суддя – це учасник кримінального провадження, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому КПК, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні. Слідчий суддя у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду.

Запобіжні заходи застосовуються під час досудового розслідування слідчим суддею за клопотаннями прокурора, слідчого за погодженням з прокурором. А під час судового розгляду запобіжні заходи застосовуються судом за клопотанням прокурора. У визначених кримінальним процесуальним законом випадках запобіжний захід може бути скасований слідчим суддею, судом за клопотанням прокурора.

У разі, якщо прокурор, слідчий не доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти встановленим ризикам – це є підставою для відмови слідчим суддею/судом у застосування запобіжного заходу. Відповідно до кримінального процесуального закону найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим є тримання особи під вартою.

За загальним правилом розгляд клопотань, який віднесений до повноважень слідчого судді, проводиться слідчим суддею апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування. У кримінальних провадженнях щодо правопорушень,

віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, розгляд клопотань проводиться слідчим суддею Вищого антикорупційного суду.

Розгляд клопотань щодо дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) щодо працівників правоохоронних органів, суду, та/або у приміщеннях правоохоронних та судових органів може здійснюватись слідчим суддею апеляційного суду поза межами територіальної юрисдикції органу досудового розслідування.

У кримінальних провадженнях, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, розгляд вищевказаних клопотань проводиться слідчим суддею Вищого антикорупційного суду. Виняток з даного правила передбачений у сьомому абзаці ч. 1 ст. 34 КПК. У вищевказаних випадках, слідчий, прокурор звертаються з відповідним клопотанням до слідчого судді апеляційного суду, найбільш територіально наближеного до апеляційного суду, в межах юрисдикції якого проводиться досудове кримінальне провадження.

За загальним правилом розгляд клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій відбувається за участю особи, яка подала клопотання. У слідчого судді з моменту отримання клопотання є шість годин для його розгляду.

У клопотанні має бути зазначено:

- 1) правова кваліфікація кримінального правопорушення;
- 2) короткий виклад обставин кримінального правопорушення;
- 3) вид негласної слідчої (розшукової) дії;
- 4) обґрунтування строку проведення негласної слідчої (розшукової) дії;
- 5) реєстраційний номер кримінального провадження та його найменування;
- 6) особу (осіб), річ або місце, відносно яких треба провести негласну слідчу (розшукову) дію;
- 7) обґрунтування неможливості отримання вказаних відомостей у інший спосіб;

- 8) підстави для обґрунтованої підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення;
- 9) відомості про ідентифікаційні ознаки, які дозволять чітко ідентифікувати абонента спостереження, мережу, термінальне обладнання тощо;
- 10) доведення можливості отримання за результатами негласної слідчої (розшукової) дії доказової інформації, яка може мати суттєве значення для дослідження обставин кримінального правопорушення.

До клопотання обов'язково додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Слідчий суддя надає дозвіл на проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії виключно у разі, якщо прокурор, слідчий доведе:

- 1) кримінальне правопорушення, яке вчинене, відповідає потрібному ступеню тяжкості;
- 2) можливість отримання за результатами негласної слідчої (розшукової) дії доказової інформації, яка може мати суттєве значення для дослідження обставин кримінального правопорушення.

Ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій мають відповідати загальним вимогам, які висуваються до всіх судових рішень.

В той же час, вищевказана ухвала повинна містити відомості про:

- 1) особу (осіб), річ або місце, відносно яких треба провести негласну слідчу (розшукову) дію;
- 2) слідчого, прокурора, який звернувся з відповідним клопотанням;
- 3) кримінальне правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого і постановляється ухвала;
- 4) строк дії ухвали;
- 5) вид негласної слідчої (розшукової) дії та дані в залежності від виду негласної слідчої (розшукової) дії про ідентифікаційні ознаки, які

дозволять чітко ідентифікувати абонента спостереження, мережу, термінальне обладнання тощо.

Строк дії ухвали про дозвіл на проведення будь-якої негласної слідчої (розшукової) дії не має перевищувати двох місяців.

При необхідності продовження строку дії дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, слідчий за погодженням з прокурором чи прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням про постановлення ухвали відповідно до вимог, викладених у ст. 284 КПК.

У разі, якщо слідчий суддя постановив ухвалу про відмову у наданні дозволу на проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії, це не є перешкодою для повторного звернення з цього ж питання з новим клопотанням. В такому разі прокурор, слідчий має додати нові відомості, які є підставою для продовження негласної слідчої (розшукової) дії.

Суддя – це голова, заступник голови, суддя Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, апеляційного суду, місцевих загальних судів, які відповідно до Конституції України на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя, а також присяжний.

Відповідно до ч. 6 ст. 22 КПК суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків.

Безсторонність суду – наявність безсторонності має визначатися за допомогою суб'єктивного та об'єктивного критеріїв. За суб'єктивним критерієм оцінюється особисте переконання та поведінка конкретного судді, тобто чи виявляв суддя упередженість або безсторонність у даній справі. Відповідно до об'єктивного критерію визначається, серед інших аспектів, чи забезпечував суд як такий та його склад відсутність будь-яких сумнівів у його безсторонності. Особиста безсторонність суду презумується, поки не надано доказів протилежного. Тобто при визначенні наявності у відповідній справі законних підстав сумніватися в безсторонності певного судді позиція особи, про яку йдеться, має важливе, але не вирішальне значення.

Вирішальне значення при цьому матиме можливість вважати такі сумніви об'єктивно обґрунтованими (Мироненко і Мартенко проти України, заява 4785/02) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

Незалежний суд – стаття 6 § 1 вимагає незалежності відносно інших гілок влади, тобто виконавчої і законодавчої, а також сторін провадження (Нінн-Хансен проти Данії, заява 28972/95). Незалежний суд – аби встановити, чи даний орган може вважатись «незалежним», Суд бере до уваги наступні критерії: і. спосіб призначення, ii. тривалість мандату його членів, iii. існування захисту від зовнішнього тиску, iv. Існує чи ні видимість незалежності (Фіндлей проти Сполученого Королівства, заява 22107/93) (Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства).

Судом першої інстанції є місцевий загальний суд, який має право постановити ухвалу про закриття кримінального провадження або ухвалити вирок, а також Вищий антикорупційний суд відповідно до своєї підсудності та у визначених кримінальним процесуальним законом випадках апеляційний суд.

При розгляді справи у суді першої інстанції щодо кримінальних правопорушень, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад 10 років, обвинуваченим може бути подане клопотання про розгляд справи колегіально судом у складі трьох суддів.

Судовий розгляд стосовно кількох обвинувачених проводиться колегіально судом у кількості трьох суддів стосовно всіх обвинувачених, якщо хоча б один з них заявив клопотання про такий розгляд.

За загальним правилом ухвалення вироку відбувається у нарадчій кімнаті тим складом суду, який здійснював судовий розгляд. Вирок ухвалюється іменем України відразу після завершення судового провадження.

Ухвали можуть бути постановлені як з виходом до нарадчої кімнати, так і без такого. Кримінальний процесуальний закон передбачає випадки,

коли ухвала постановляється у нарадчій кімнаті складом суду, який проводив судовий розгляд.

У разі, якщо ухвала постановляється без виходу до нарадчої кімнати, вона заноситься секретарем судового засідання в журнал судового засідання.

Виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що:

- 1) кримінальне правопорушення вчинено саме обвинуваченим;
- 2) вчинено кримінальне правопорушення, у якому обвинувачується підсудний;
- 3) в діянні підсудного є склад кримінального правопорушення.

Встановлення судом підстав для закриття кримінального провадження, визначених пп. 1, 2 ч. 1 ст. 284 КПК є правовими підставами для ухвалення виправдувального вироку.

Варто вказати, що виправлення у рішенні суду повинні бути засвідчені підписами суддів, які ухвалили рішення.

У разі, якщо обвинувачений визнається судом винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, останній ухвалює обвинувальний вирок. Суд призначає покарання, звільняє від покарання чи від його відбування чи застосовує інші заходи, передбачені Кримінальним кодексом України.

Обвинувальний вирок ухвалюється лише при доведенні винуватості підсудного у вчиненні кримінального правопорушення. Обвинувальний вирок не може ґрунтуватись на припущеннях та домислах.

Розгляд справ у Вищому антикорупційному суді здійснюється в суді першої інстанції колегіально у складі трьох суддів. Хоча б один з цих суддів повинен мати стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років. Винятком з вказаного правила є випадок, коли жодний такий суддя в даному суді не може брати участь у розгляді з законних підстав.

Суд апеляційної інстанції – це відповідний апеляційний суд, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться суд першої інстанції, що ухвалив оскаржуване судове рішення, а також Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду – стосовно судових рішень Вищого антикорупційного

суду, ухвалених як судом першої інстанції, а також стосовно судових рішень інших судів першої інстанції, ухвалених до початку роботи Вищого антикорупційного суду в кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених КПК до підсудності Вищого антикорупційного суду.

За загальним правилом, розгляд справ в апеляційному порядку здійснюється судом колегіально у складі не менше трьох суддів. Винятки з цього правила передбачені у ч. 12 ст. 31 КПК. При цьому, кількість суддів має бути непарною.

За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право:

- 1) змінити ухвалу чи вирок;
- 2) скасувати вирок частково або повністю та ухвалити новий вирок;
- 3) скасувати ухвалу чи вирок та призначити новий розгляд справи у суді першої інстанції;
- 4) залишити ухвалу чи вирок без змін;
- 5) скасувати ухвалу чи вирок і закрити кримінальне провадження;
- 6) скасувати ухвалу частково або повністю та ухвалити нову ухвалу.

Розгляд справ у Вищому антикорупційному суді здійснюється в апеляційному порядку колегіально у складі трьох суддів. Хоча б один з цих суддів повинен мати стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років. Винятком з вказаного правила є випадок, коли жодний такий суддя в даному суді не може брати участь у розгляді з законних підстав.

Верховний Суд є судом **касаційної інстанції**.

Розгляд кримінальних справ у касаційному порядку здійснюється колегією суддів Касаційного кримінального суду при Верховному Суді. Розгляд здійснюється трьома суддями або іншою більшою непарною кількістю суддів.

Кримінальний процесуальний закон передбачає випадки, коли розгляд кримінальної справи у касаційному порядку здійснюється судовою палатою

Касаційного кримінального суду, об'єднаною палатою Касаційного кримінального суду чи Великою Палатою Верховного Суду.

Об'єднана палата складається з двох суддів, які обираються зборами суддів Касаційного кримінального суду від кожної із судових палат Касаційного кримінального суду, та голови Касаційного кримінального суду.

Якщо на засіданні палати в суді касаційної інстанції присутні більше половини її членів, воно вважається правомочним.

Засідання об'єднаної палати, Великої палати вважається правомочним, якщо у ньому присутні щонайменше дві третини її членів.

Незалежно від складу суду, який здійснював розгляд кримінальної справи, перегляд судового рішення у суді першої чи апеляційної інстанції за виключними обставинами здійснюється колегією, що складається з трьох і більше непарної кількості суддів, а у Верховному Суді – Великою палатою.

Суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги має право:

- 1) скасувати рішення і закрити кримінальне провадження;
- 2) скасувати рішення і призначити новий розгляд у суді першої чи апеляційної інстанції;
- 3) залишити рішення без змін, а скаргу без задоволення;
- 4) змінити рішення.

Присяжний – це учасник кримінального провадження, який у випадках, передбачених законом, здійснює правосуддя разом з суддями.

Кримінальне провадження у суді першої інстанції у справах про злочини, караних довічним позбавленням волі, ведеться колегіально судом у складі трьох суддів, а за клопотанням обвинуваченого – колегіальним судом у складі двох суддів та трьох присяжних. Кримінальна справа за участю кількох підсудних розглядається судом присяжних стосовно всіх підсудних, якщо хоча б один із них заявив клопотання про такий розгляд.

Суд присяжних утворюється при місцевому суді першої інстанції.

За загальним правилом, усі питання, які пов'язані з судовим розглядом, судді і присяжні вирішують спільно. Виняток становить питання, передбачене ч. 3 ст. 331 КПК.

Присяжний має право:

- 1) робити записи під час судового розгляду;
- 2) прохати головуючого роз'яснити норми права, які підлягають застосуванню, юридичні терміни та поняття, зміст оголошених документів, ознаки злочину тощо;
- 3) брати безпосередню участь у дослідженні всіх даних та доказів у судовому засіданні;
- 4) за дозволом головуючого ставити запитання потерпілому, підсудному, експертам, свідкам та іншим особам.

Присяжний зобов'язаний:

- 1) не виходити з зали судового засідання під час судового розгляду;
- 2) виконувати розпорядження головуючого та дотримуватись порядку у залі судових засідань;
- 3) не збирати дані, які стосуються кримінального провадження, поза судовим розглядом;
- 4) на вимогу головуючого надати необхідну інформацію про себе;
- 5) правдиво відповідати на питання головуючого та інших учасників судового розгляду щодо перешкод для участі у судовому розгляді, його стосунків з іншими учасниками справи тощо;
- 6) не розголошувати відомості, які стали йому відомі під час його участі у судовому розгляді та стосуються суті кримінального провадження;
- 7) без дозволу головуючого не спілкуватись з особами, які не входять до складу суду, стосовно суті кримінального провадження та проведених процесуальних дій.

Присяжний може бути усунутий від участі в судовому провадженні у таких випадках:

- 1) за наявності обґрунтованих сумнівів у неупередженості присяжного стосовно питань, які підлягають вирішенню у ході судового розгляду;
- 2) якщо присяжний не виконує обов'язки, передбачені ч. 2 ст. 386 КПК.

Рішення про усунення присяжного від участі у судовому розгляді може бути прийнято за ініціативою головуючого більшістю від складу суду присяжних. Дане рішення приймається в нарадчій кімнаті та оформлюється вмотивованою ухвалою.

Якщо присяжного було усунуто від судового розгляду, його місце займає запасний присяжний. В даному випадку розгляд справи продовжується. Однак, якщо запасний присяжний відсутній, проводиться відбір нового присяжного. В цьому разі, судовий розгляд має починатись з початку.

Питання, які виникають під час судового розгляду вирішуються простою більшістю голосів. Головуючий має голосувати останнім.

За загальним правилом, ніхто зі складу суду присяжних не може утримуватись від голосування. Винятком може слугувати питання щодо міри покарання, однак лише в тому випадку, якщо суддя чи присяжний голосував за виправдання обвинуваченого. В даному випадку, голос того, хто утримався, зараховується до голосів, поданих за рішення, яке є найсприятливішим для підсудного.

Кожен зі складу суду присяжних може викласти письмово свою окрему думку, яка приєднується до матеріалів справи і є відкритою для ознайомлення. Така окрема думка не оголошується у судовому засіданні.

Головуючий зобов'язаний надавати допомогу присяжним при складанні судового рішення, якщо серед більшості складу суду, яка прийняла рішення, відсутні судді.

ЗАПИТАННЯ

1. Як можна визначити поняття слідчий суддя, його повноваження?
2. Як можна визначити поняття суддя, його повноваження?
3. Як можна визначити поняття суд, його повноваження залежно від інстанції?
4. Як можна визначити поняття присяжний, його права та обов'язки?

ЗАВДАННЯ

1. Скласти порівняльну таблицю: 1) повноваження суду першої інстанції; 2) повноваження суду апеляційної інстанції; 3) повноваження суду касаційної інстанції.

ЗАДАЧІ

1. Працівник поліції Івасюк затримав під час патрулювання вулиці Ларкіна, який перебував у стані наркотичного сп'яніння. У Ларкіна з кишені стирчав шприц з речовиною коричневого кольору. Припустивши, що у шприці наркотична речовина та Ларкін може викинути цей шприц, Івасюк забрав шприц собі. Доставивши Ларкіна до райвідділу, Івасюк склав протокол огляду вказаного шприцу у присутності понятих, яким він пояснив, що даний шприц він вилучив на вулиці у Ларкіна. Згодом після порушення кримінальної справи слідчий провів експертизу, яка підтвердила, що речовина у шприці є наркотичним засобом – опієм екстракційним, та допитав у якості свідка Івасюка щодо вилученого ним шприцу.

Оцініть докази за даним фактом незаконного зберігання наркотичної речовини?

2. Під час затримання Глазунова з наркотичною речовиною кокаїн у поліетиленовому пакетику, він його ковтнув. Слідчий доставив затриманого до лікарні, де під наглядом лікаря Глазунову ввели блювотний засіб, який за свідченням лікаря є нешкідливим для організму. Після процедур проведених

з Глазуновим у лікарні під наглядом медперсоналу, слідчий отримав речовий доказ у справі – поліетиленовий пакетик з кокаїном. Проведена хімічна експертиза показала ідентичність вилученої наркотичної речовини з тією наркотичною речовиною, яка була придбана у Глазунова під час оперативної закупки.

Оцініть докази здобуті слідчим під час розслідування.

3. Під час кримінального провадження підозрюваний Кондраков, який утримувався під вартою, викликався для допиту 8 разів з 6 ранку до 22 години з інтервалами не більше 20 хвилин між допитами. Після проведеного допиту було отримано свідчення Кондракова про обставини вчиненого злочину. Наступної доби ситуація повторилась.

Кондраков скаржився на значне фізичне виснаження, втому та відсутність можливості відпочинку та прийому їжі. Проте органи зазначили, що вони діяли в межах законної процедури, а саме здійснювали слідчі дії по гарячих слідах, а саме – невідкладний допит. Тому не могли зважати на відпочинок підозрюваного, до того ж йому надавалися перерви між допитами.

Згодом з використанням інформації отриманої при допиті Кондракова було проведено з ним слідчий експеримент.

Які із здобутих доказів є допустимими?

4. Під час слідчого експерименту підозрюваний дав пояснення щодо нового епізоду своєї злочинної діяльності, а саме крадіжки з проникненням в житло і показав квартиру, з якої вчинив таємне викрадення. Слідчий вирішив продовжити слідчий експеримент у вказаній квартирі щоб уточнити та перевірити показання підозрюваного. На дзвоник в квартиру ніхто не відчинив. Проте сусідка повідомила, що власник залишає про всяк випадок її ключі від квартири і вона може відчинити двері. Що вона й зробила. Слідчий продовжив слідчий експеримент з підозрюваним у відчиненій квартирі.

Оцініть докази на належність, допустимість?

Оцініть докази, якщо слідчий експеримент проводився з дозволу та в присутності господаря?

5. Під час обшуку автомобіля за рішенням суду було вилучено наркотичний засіб. У автомобілі під час обшуку знаходилось три особи, які відмовлялись від приналежності їм наркотичного засобу. Під час досудового розслідування слідчий встановив, що один із присутніх у автомобілі Петров раніше неодноразово був засуджений за незаконне зберігання наркотичних засобів. Слідчий повідомив Петрову про підозру. Оцініть належність, допустимість та достатність доказів.

6. Зернов спричинив тяжкі тілесні ушкодження співмешканці Крюк, вона перебуває у непритомному стані. Під час опитування мешканців під'їзду сусідка Громова пояснила, що Крюк жалілася на погрози з боку Зернова, останній писав навіть повідомлення в месенджері з погрозами. Щоб поділитися своїми переживаннями Крюк переслала Громовій скріншоти екрану з її перепискою з Зерновим. Слідчий звернувся до Громової, щоб та показала вказані скріншоти з перепискою. Та зауважила, що це особиста переписка Крюк з Зерновим, яку їй довірила подруга Крюк, проте зважаючи на те, що «справа серйозна», погодилася та за проханням слідчого переслала йому вказані «скріншоти» екрану.

Оцініть дії слідчого. Вкажіть, яким чином слідчий має вилучити (зафіксувати) отримані відомості від Громової, які процесуальні дії та рішення має провести?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. У якому випадку суд має право визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорюються?

1. Якщо це вважає за доцільне головуючий у судовому засіданні
2. Якщо на це є згода обвинуваченого
3. Якщо проти цього не заперечує прокурор

4. Якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження

2. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора розглядає:

1. Керівник органу досудового розслідування
2. Прокурор вищого рівня
3. Слідчий суддя
4. Суддя апеляційного суду

3. Чи має суд у підготовчому судовому засіданні право обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого:

1. Має, за клопотанням учасників судового провадження
2. Має, за власним рішенням
3. Має, за вказівкою прокурора
4. Не має такого права

КЛЮЧІ

для опрацювання результатів тестування

<i>№ теми</i>	<i>Номери тестових завдань</i>		
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<i>Тема 4</i>	<i>2</i>	<i>5</i>	<i>3</i>

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Гловюк І. В. Слідчий суддя у кримінально-процесуальному доказуванні. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_8

2. Грицюк І. В., Бірюкова І. Г. Процесуальний статус судді вищого антикорупційного суду у кримінальному провадженні. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. Вип. 2. С. 129-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/irpurpr_2019_2_17
3. Даньшин М. В., Кавун Д. Ю. Слідчий суддя у механізмі забезпечення прав і законних інтересів потерпілого. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Право. 2016. Вип. 21. С. 157-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2016_21_41
4. Дригваль Н. П., Монастирська В. Ю. Верховний Суд у кримінальному процесі: системна реформа чи проста зміна назви. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 2. С. 25-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2018_2_5
5. Кайдашев Р. П. Процесуальний статус Верховного Суду України як суб'єкта перегляду адміністративних справ в адміністративному процесі. *Юридичний вісник*. Повітряне і космічне право. 2016. № 1. С. 66-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_1_12
6. Король В. В., Юрчишин В. Д. Суд як учасник кримінального провадження: концептуальні основи в контексті європейських правових стандартів. *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2015. Т. 15. С. 211-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2015_15_24
7. Курапова К. М. Коло учасників кримінального провадження за нововиявленими обставинами. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. Вип. 76. С. 100-103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2016_76_16
8. Лисюк Ю. В. Слідчий суддя як гарант прав людини в досудовому провадженні. *Право та державне управління*. 2014. № 1-2. С. 119-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2014_1-2_23
9. Неледва Н. В. Деякі проблеми відмови судом у затвердженні угоди про примирення в кримінальному процесі. *Науковий вісник*

Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 9-1. С. 212-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_9-1_62

10. Панасюк О. А. Повноваження суду першої інстанції на стадії судового розгляду та правило "асиметрії" оцінки допустимості доказів у кримінальному процесі. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 240-248. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_1_43

11. Попелюшко В. О. Слідчий суддя у кримінальному провадженні. *Часопис Національного університету "Острозька академія"*. Сер. : Право. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_1_15

12. Сиза Н. П. Завдання суду в стадії підготовчого провадження у кримінальному процесі України. *Часопис Національного університету "Острозька академія"*. Сер. : Право. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_2_30

13. Туманянц А. Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. *Форум права*. 2011. № 2. С. 896-901. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

14. Циганюк Ю. В. Питання становлення суду присяжних у кримінальному процесі України. *Юридична Україна*. 2020. № 3. С. 55-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_3_7

15. Шаренко С. Л. Слідчий суддя у кримінальному провадженні: розвиток ідеї та наукове осмислення правового інституту. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 151. С. 140-153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2020_151_12

16. Шило О. Г. До питання запровадження інституту слідчого судді в кримінальному процесі України. *Університетські наукові записки*. 2011. № 3. С. 306-313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2011_3_45

Навчальне видання

Учасники кримінального провадження

Навчальний посібник

ГОРОДЕЦЬКА Марина Сергіївна
ЛОСКУТОВ Тимур Олександрович
ПИЛИПЕНКО Дмитро Олексійович
ПОТОЦЬКИЙ Мирослав Михайлович